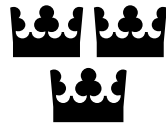

Regional tillväxt

19

Förslag till statens budget för 2015

Regional tillväxt

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Regional tillväxt	9
2.1	Omfattning	9
2.2	Utgiftsutveckling	10
2.3	Skatteutgifter	10
2.4	Mål	11
2.4.1	Sammanhållningspolitikens mål	11
2.4.2	Politikens prioriteringar 2014–2020	12
2.5	Resultatredovisning	12
2.5.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	12
2.5.2	Resultat	14
2.5.3	Analys och slutsatser	36
2.6	Politikens inriktning	42
2.6.1	Inledning	42
2.6.2	EU:s sammanhållningspolitik	44
2.6.3	Prioriteringar för den regionala tillväxtpolitiken	45
2.6.4	Utvecklad styrning, sektorssamordning och resultatfokus i det regionala tillväxtarbetet	50
2.6.5	Genomförandet av sammanhållningspolitiken i Sverige	52
2.7	Budgetförslag	54
2.7.1	1:1 Regionala tillväxtåtgärder	54
2.7.2	1:2 Transportbidrag	56
2.7.3	1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	56
2.7.4	1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	57

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	7
Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt	10
Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2015–2018 för Utgiftsområde 19 Regional tillväxt.....	10
Tabell 2.3 Ramnivå 2015 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 19 Regional tillväxt.....	10
Tabell 2.4 Skatteutgifter netto	10
Tabell 2.5 Regeringens prioriteringar och politikområden av betydelse för prioriteringarna	12
Tabell 2.6 Indikatorer för att följa utvecklingen i Sveriges regioner t.o.m. 2013	13
Tabell 2.7 Vissa centrala indikatorer för insatser som finansieras inom UO19 och dess medfinansiering.....	14
Tabell 2.8 Beslutade regionala projektmedel 2013 från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder fördelat på respektive län och prioriteringarna i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013.....	22
Tabell 2.9 Beslutade regionala projektmedel 2013 från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, sorterat efter nationella ämnesområden och ämneskategorier	23
Tabell 2.10 Fördelning beslutade EU-medel mellan de prioriterade områdena i de regionala strukturfondsprogrammen 2007–2013 t.o.m. 2013	24
Tabell 2.11 Fördelning beslutade medel på vissa av den nationella strategins prioriterade områden i de regionala strukturfondsprogrammen 2007–2013 t.o.m. 2013 ¹	25
Tabell 2.12 Den preliminära totala omfattningen, inkl. EU-medel samt offentlig och privat nationell medfinansiering, för de åtta regionala programmen 2014–2020 ¹	27
Tabell 2.13 Den preliminära omfattningen, inkl. EU-medel samt offentlig och privat nationell medfinansiering, för de sex gränsregionala och tre transnationella programmen som Sverige deltar i 2014–2020 ¹	29
Tabell 2.14 Vissa resultatindikatorer om beviljade selektiva regionala företagsstöd 2010–2013 ¹	30
Tabell 2.15 Beviljade selektiva regionala företagsstöd av länsstyrelser, berörda landsting, samverkansorganet i Kalmar län och Gotlands kommun samt Tillväxtverket under 2013 fördelade på län ¹	30
Tabell 2.16 Beviljade selektiva regionala företagsstöd ¹ fördelade på de största verksamhetsarterna 2013	31
Tabell 2.17 Utbetalt regionalt transportbidrag fördelat på län 2009–2013	31
Tabell 2.18 Transportbidrag fördelat på transportmedel 2009–2013.....	31
Tabell 2.19 Jämställdhetsindikatorer för regionala företagsstöd 2013	33
Tabell 2.20 Fördelning av kvinnor och män i procent av beräknad sysselsättningsökning genom regionala företagsstöd åren 2010–2013.....	33

Tabell 2.21 Beslutat stöd till kommersiell service, fördelat på län åren 2010–2013	34
Tabell 2.22 Anslagsutveckling 1:1 Regionala tillväxtåtgärder	54
Tabell 2.23 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder	55
Tabell 2.24 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:1 Regionala tillväxtåtgärder	55
Tabell 2.25 Anslagsutveckling 1:2 Transportbidrag	56
Tabell 2.26 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:2 Transportbidrag	56
Tabell 2.27 Anslagsutveckling 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013.....	56
Tabell 2.28 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2014.....	57
Tabell 2.29 Anslagsutveckling 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020.....	57
Tabell 2.30 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020.....	59
Tabell 2.31 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020.....	59

Diagramförteckning

Diagram 2.1 Beslutade regionala projektmedel 2013 från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, fördelat på prioriteringarna i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013, i miljoner kronor och procent.....	22
Diagram 2.2 Total finansiering av regional projektverksamhet 2013 per anslag/medfinansier, i miljoner kronor och procent.....	23

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 700 000 000 kronor 2016–2022 (avsnitt 2.7.1),
2. bemyndigar regeringen att under 2015 för anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 550 000 000 kronor 2016–2020 (avsnitt 2.7.4),
3. för budgetåret 2015 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 19 Regional tillväxt enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1 Regionala tillväxtåtgärder	1 469 637
1:2 Transportbidrag	400 864
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	589 300
1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	241 000
Summa	2 700 801

2 Regional tillväxt

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 19 Regional tillväxt omfattar medel för hållbara regionala tillväxtinsatser i form av projektverksamhet och olika former av regionala företagsstöd, samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden. Regionala hänsyn ska också tas inom andra utgiftsområden.

För att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken är tvärssektoriell styrning av resurser inom i princip samtliga utgifts- och politikområden av avgörande betydelse.

Politikens prioriterade områden var under perioden 2007–2013 innovation och förnyelse, kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud, tillgänglighet samt strategiskt gränsöverskridande samarbete.

Bland aktörer på nationell nivå som har ansvar och uppgifter inom den regionala tillväxtpolitiken finns främst Tillväxtverket, Verket för innovationssystem (Vinnova), Almi Företagspartner AB, Sveriges export- och investeringsråd, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Statens energimyndighet (Energimyndigheten), Post- och telestyrelsen, Trafikverket, Trafikanalys, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Luftfartsverket, Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten, Sametinget, Statens kulturråd, Riksarkivet, Riksantikvarie-

ämbetet, Svenska Filminstitutet, Naturvårdsverket, Boverket, Statens skolverk, Myndigheten för yrkeshögskolan, universitet och högskolor, Arbetsförmedlingen, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet), Försäkringskassan och Ekonomistyrningsverket (ESV).

Utgångspunkten för statliga myndigheter och vissa statligt ägda bolag med uppgift att tillgodose särskilt formulerade och avgränsade samhällsintressen, ska så långt som möjligt vara att ge en likvärdig tillgång till service för alla medborgare och företag.

I Stockholms, Västmanlands, Västernorrlands och Norrbottens län har länsstyrelserna det regionala utvecklingsansvaret. I Skåne, Västra Götalands och Hallands län är det landstinget som har detta ansvar och i Gotlands län är det Gotlands kommun som är ansvarig. I Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Värmlands, Örebro, Dalarnas, Gävleborgs, Jämtlands och Västerbottens län har samverkansorganet motsvarande ansvar. Fr.o.m. den 1 januari 2015 överförs det regionala utvecklingsansvaret i Östergötland, Jönköpings, Kronobergs, Örebro, Gävleborgs och Jämtlands län från samverkansorganet till landstinget. Överföringen sker i enlighet med ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Miljoner kronor

	Utfall 2013	Budget 2014 ¹	Prognos 2014	Förslag 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018
1:1 Regionala tillväxtåtgärder	1 537	1 524	1 509	1 470	1 473	1 473	1 473
1:2 Transportbidrag	360	449	380	401	401	401	401
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013	1 373	947	993	589	0	0	0
1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020		20	20	241	1 364	1 442	1 430
Totalt för utgiftsområde 19 Regional tillväxt	3 270	2 940	2 902	2 701	3 238	3 316	3 304

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Utgifterna för 2013 inom utgiftsområdet blev ca 151 miljoner kronor lägre än anvisade medel. Det beror bl.a. på att utfallet av transportbidraget blivit lägre då den ekonomiska krisen fortfarande påverkar företagens leveranser av produkter.

Prognosen för 2014 är att utgifterna inom utgiftsområdet blir cirka 38 miljoner kronor lägre än anvisat.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2015–2018 för Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Miljoner kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	2 973	2 973	2 973	2 973
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-759	-35	-57	-69
Överföring till/från andra utgifts- områden				
Övrigt	487	300	400	400
Ny ramnivå	2 701	3 238	3 316	3 304

Anmärkning: Beloppen är avrundade och överensstämmer därför inte alltid med summan.

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tabell 2.3 Ramnivå 2015 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

Miljoner kronor

	2015
Transfereringar ¹	2 463
Verksamhetsutgifter ²	236
Investeringar ³	2
Summa ramnivå	2 701

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2013 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Skatteutgifter

Tabell 2.4 Skatteutgifter netto

Miljoner kronor

	Prognos 2014	Prognos 2015
Regional nedsättning av egenavgifter	60	60
Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter	440	450
Nedsatt energiskatt på elförbrukning i vissa kommuner	930	930
Bidrag till regionala utvecklingsbolag	0	0
Summa	1 430	1 440

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt redovisas i huvudsak på utgiftssidan av statens budget. Vid sidan av dessa stöd finns även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter.

Regional nedsättning av egenavgifter

Enligt lagen (2001:1170) om särskilda avdrag i vissa fall vid avgiftsberäkningen enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och socialavgiftslagen (2000:980) ska enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag med fast driftsställe i stödområde A vid beräkning av egenavgifterna göra ett avdrag med 10 procent av avgiftsunderlaget upp till 180 000 kronor, dvs. högst 18 000 kronor per år. Fiskeri-, vattenbruks-, jordbruks- och transportverksamhet är undantagna från nedsättning på grund av EU-regler. Skatteutgiften avser egenavgifter.

Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter

Enligt lagen om särskilda avdrag i vissa fall vid avgiftsberäkningen enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och socialavgiftslagen (2000:980) ska arbetsgivare med fast driftsställe i stödområde A vid beräkning av arbetsgivaravgifterna göra ett avdrag med 10 procent av avgiftsunderlaget, dock högst med 7 100 kronor per kalendermånad. Nedsättningen gäller inte för kommuner, landsting, statliga myndigheter, statliga affärsdrivande verk eller registrerade trossamfund. Vidare är fiskeri-, vattenbruks-, jordbruks- och transportverksamhet undantagna från nedsättningen på grund av EU-regler. Skatteutgiften avser arbetsgivaravgifter.

Nedsatt energiskatt på elförbrukning i vissa kommuner

Energiskattesatserna på el följer av 11 kap. 3 § lagen (1994:1776) om skatt på energi. Skattesatserna omräknas årligen efter pris-utveckling. Skattesatserna för 2014 framgår av förordningen (2013:859) om fastställande av omräknade belopp för energi och koldioxidskatt för år 2014. Normen för skatt på el utgörs av den skattesats som merparten av de svenska hushållen och

serviceföretagen betalar. Den uppgår till 29,3 öre/kWh 2014. I samtliga kommuner i Västerbottens, Norrbottens och Jämtlands län, samt kommunerna Sollefteå, Ånge och Örnsköldsvik i Västernorrlands län, Ljusdals kommun i Gävleborgs län, Torsby kommun i Värmlands län samt kommunerna Malung-Sälen, Mora, Orsa och Älvdalen i Dalarnas län är dock skattesatsen för el som förbrukas inom dessa kommuner nedsatt till 19,4 öre/kWh. Skatteutgiften uppgår till 9,9 öre/kWh.

Bidrag till regionala utvecklingsbolag

Avdrag får göras för bidrag som lämnas till ett regionalt utvecklingsbolag eller dess moderbolag enligt 16 kap. 12 § inkomstskattelagen (1999:1229). Skatteutgiften avser skatt på inkomst av näringsverksamhet och särskild löneskatt.

2.4 Mål

Målet för den regionala tillväxtpolitiken är utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft (prop. 2007/08:1, utg. omr. 19, bet 2007/08: NU2, rskr 2007/08:99).

Regionala hänsyn och tvärssektoriell styrning av resurser inom i princip samtliga utgifts- och politikområden är av särskild betydelse för måluppfyllelsen. Detta som en följd av att den regionala tillväxtpolitiken omfattar betydligt fler åtgärder än de som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Regeringens mål för jämställd regional tillväxt är att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet och få tillgång till tillväxtresurser.

2.4.1 Sammanhållningspolitikens mål

Sammanhållningspolitiken är EU:s politik för regional tillväxt och sysselsättning. Dess mål är att bidra till ekonomisk, social och territoriell sammanhållning inom EU. Under programperioden 2007–2013 var Lissabonstrategin vägledande för sammanhållningspolitiken medan det är Europa 2020-strategin som är vägledande

under programperioden 2014–2020. Strategin bygger på följande tre prioriteringar som också är tänkta att förstärka varandra:

- Smart tillväxt: utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation.
- Hållbar tillväxt: främja en resurseffektivare, grönare och konkurrenskraftigare ekonomi.
- Inkluderande tillväxt (tillväxt för alla): stimulera en ekonomi med hög sysselsättning och med social och territoriell sammanhållning.

Utgångspunkten för regionalfondens insatser i Sverige är, förutom att uppnå målen i Europa 2020-strategin, att nationella och regionala insatser koncentreras till ett begränsat antal prioriteringar, kompletterar varandra och skapar mervärden inom den regionala tillväxtpolitiken och verkar för strukturförändrande insatser inom de prioriterade områdena innovation, entreprenörskap och grön ekonomi.

2.4.2 Politikens prioriteringar 2014–2020

Den regionala tillväxtpolitikens prioriterade områden är innovation, företagande och entreprenörskap, attraktiva miljöer, kompetensförsörjning samt internationellt och gränsöverskridande samarbete. I tabell 2.5 framgår politikområden med resurser av betydelse för prioriteringarna.

Tabell 2.5 Regeringens prioriteringar och politikområden av betydelse för prioriteringarna

Regeringens prioriteringar	Resurser av betydelse för prioriteringarna
Innovation och företagande	Finns framför allt inom regional tillväxtpolitik, näringspolitik, forskningspolitik, politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, kulturpolitik, energipolitik, miljöpolitik, politik för regional samhällsorganisation, integrationspolitik, utrikeshandel, handels- och investeringsfrämjande samt jämställdhetspolitik.
Attraktiva miljöer	Finns framför allt inom regional tillväxtpolitik, transportpolitik, politiken för informationssamhället, politik för regional samhällsorganisation, förvaltningspolitik, politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, bostadspolitik, hållbart samhällsbyggande, miljöpolitik, energipolitik, kulturpolitik och jämställdhetspolitik. Resurser av betydelse för måluppfyllelsen finns också inom ramen för allmänna bidrag till kommuner.
Kompetensförsörjning	Finns framför allt inom regional tillväxtpolitik, näringspolitik, utbildningspolitik, forskningspolitik, arbetsmarknadspolitik, transportpolitik, integrationspolitik och jämställdhetspolitik.
Internationellt och gränsöverskridande samarbete	Resurser av betydelse finns inom flertalet av ovan nämnda politikområden.

2.5 Resultatredovisning

2.5.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

En rad olika faktorer påverkar den regionala utvecklingen, bl.a. skiljer sig regionerna åt med avseende på tätorts-, befolknings-, utbildnings-, närings- och företagsstruktur samt infrastruktur.

Det gör att exempelvis internationella och nationella konjunkturförändringar påverkar regioner på olika sätt. Dessutom har regioner olika förmåga att nyttja sina regionala förutsättningar i form av bl.a. innovations- och förnyelseförmåga samt regionalt ledarskap.

Tabell 2.6 Indikatorer för att följa utvecklingen i Sveriges regioner t.o.m. 2013

Indikatorområde/ prioritering i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013	Indikatorer
Huvudindikatorer	–Daglönesumma per sysselsatt –Arbetsökande inkl. personer i åtgärder
Innovation och förnyelse	–Snabbväxande företag per invånare –Nya arbetsställen per invånare
Kompetensförsörjning och arbetskraftsutbud	– Andel med eftergymnasial utbildning –Matchning på arbetsmarknaden (efter yrke) – Förvärsintensitet
Tillgänglighet	–Arbetspendling över kommungräns
Servicenivå	– Restid till livsmedelsbutik – Restid till drivmedelsstation – Avstånd till grundskola
Miljö	–Koldioxidutsläpp per invånare –Kväveoxidutsläpp per invånare

Den regionala tillväxtpolitikens effekter är ofta svåra att mäta och särskilja från övergripande konjunktur- och strukturförändringar.

I tabell 2.6. redovisas indikatorerna för att följa utvecklingen i Sveriges regioner fördelat på indikatorområde/prioritering i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013. Eftersom den regionala tillväxtpolitikens prioriteringar innefattar insatser inom ett stort antal politikområden har även indikatorerna en stor bredd. Utvecklingen för 2013 beskrivs för 72 funktionellt avgränsade arbetsmarknadsregioner (FA-regioner)¹ baserade på att pendlingen mellan angränsande kommuner uppfyller vissa kriterier (se även Tillväxtanalys rapport 2011:07 Regional tillväxt 2011).

För att följa den regionalekonomiska utvecklingen i landets olika regioner används huvudindikatorn daglönesumma (summerad lön för de som arbetar i regionen) per anställd. Dessutom används huvudindikatorn antalet arbetsökande inklusive personer i åtgärder som en s.k. snabb indikator för att mäta regionalekonomiska förändringar på kort sikt. Vidare finns det indikatorer inom områden som bl.a. relaterar till prioriteringar i ovan nämnda nationella strategi. Två indikatorområden som studerats specifikt är servicenivå och miljö.

Indikatorerna belyser, där så är möjligt, den senaste tioårsperioden. Analysen baseras på uppgifter från Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser 2014.

För en resultatredovisning i detta avsnitt hänvisas till redovisningen i motsvarande avsnitt i budgetpropositionen för 2013 och 2014 för utgiftsområde 19 Regional tillväxt som i huvudsak är giltig även för årets redovisning eftersom endast mindre förändringar skett.

En utvecklingstrend som är värd att notera är att arbetsproduktiviteten mätt som daglönesumma per sysselsatt har ökat mest i de mest avlagset belägna landsbygdsregionerna, inte minst beroende på en stark ökning i Kirunas och Gällivares FA-regioner. Dessa två FA-regioner var tillsammans med Stockholms och Göteborgs FA-regioner de enda som låg över riksgenomsnittet avseende arbetsproduktivitet 2012. Kirunas och Gällivares FA-regioner har också, jämfört med riksgenomsnittet, signifikant fler snabbväxande företag per invånare och redovisar också den snabbaste ökningen under perioden 2002–2012. Tillsammans med Pajala FA-region har dessa FA-regioner med expanderande gruvnäring också haft en påtaglig minskning av andelen arbetsökande, som under första kvartalet 2014 var bland de lägsta i landet.

En mer detaljerad redovisning av utvecklingen i Sveriges FA-regioner framgår av Tillväxtanalys regionala indikatorer till budgetpropositionen för 2015 som redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i juli 2014.

¹ Tillväxtanalys typologisering av FA-regioner, se bl.a. Regional tillväxt 2013 (Rapport 2013:06).

Tabell 2.7 Vissa centrala indikatorer för insatser som finansieras inom UO19 och dess medfinansiering

Indikatorområde	Indikatorer
De åtta regionala strukturfondsprogrammen perioden 2007–2013	– Nya arbetstillfällen uppdelat på kvinnor och män – Nya företag uppdelat på kvinnor och män
Regionala riskkapitalfundsprojekt inom ramen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen perioden 2007–2013	– Antal portföljföretag – Investerade medel – Privat kapital
Regionalt investeringsstöd och regionalt bidrag till företagsutveckling	– Förädlingsvärde, omsättning och vinstmarginal.

Vissa centrala indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområdet och dess medfinansiering framgår av

tabell 2.7. För en redovisning av dessa och andra indikatorer se avsnitt 2.5.2.

I den årliga uppföljningen och resultatanalysen är möjligheterna begränsade att mäta och avgränsa effekterna av den verksamhet som finansieras inom utgiftsområdet mot målet för politikområdet sett i relation till påverkan från andra offentliga insatser och omvärldsfaktorer.

Indikatorer för att följa utvecklingen i Sveriges regioner avses att utvecklas i budgetpropositionen för 2016.

Även resultatindikatorer för regionalfundsprogrammen perioden 2014–2020 kommer att redovisas från och med budgetpropositionen för 2016.

Resultatredovisningen bygger till stor del på uppföljningar och utvärderingar från Tillväxtanalys och Tillväxtverket.

2.5.2 Resultat

Uppföljning, utvärdering och lärande

Det är regeringens ambition att analyser av territoriella förutsättningar samt uppföljningar och utvärderingar av genomförda insatser på regional, nationell och europeisk nivå på ett ännu bättre sätt ska bidra till lärande och därmed till utvecklingen av politiken. Den förra regeringen har initierat insatser i syfte att stärka arbetet med analyser, uppföljning, utvärdering och lärande.

Aktörer med regionalt utvecklingsansvar har huvudansvaret för att skapa en kontinuerlig och systematiserad kunskapsutveckling i det

regionala tillväxtarbetet. Den förra regeringen har bl.a. gett i uppdrag respektive erbjudande i regleringsbrev och villkorsbeslut för 2014 till länsstyrelser och aktörer med regionalt utvecklingsansvar att de ska medverka i genomförandet av sammanhållningspolitiken i Sverige och ansvara för att återföra kunskaper och erfarenheter från verksamheten inom strukturfonderna till det regionala tillväxtarbetet. Här spelar de regionala lärandeplanerna en betydelsefull roll.

I maj 2014 gavs ett antal statliga myndigheter i uppdrag att delta i en s.k. Analysgrupp.² Analysgruppen ska bl.a. fungera som kvalitetssäkrare av regionala analysunderlag och bidra till erfarenhetsutbyte mellan nationella och regionala aktörer.

EU:s strukturfondsprogram perioden 2014–2020 kommer att ha ett ökat fokus på resultat, inte minst mot bakgrund av att kraven från kommissionen har skärpts. Dels ställs högre krav på insatslogik i program och projekt, dels har en resultatreserv införts som innebär att EU-medlen kan omfördelas mellan tematiska mål utifrån grad av måluppfyllelse. Det betyder ökade krav på uppföljning och resultatutvärdering. I genomförandet av strukturfondsprogrammen kommer en central del av utvärderingsuppdraget bli att säkerställa att utvärderingsmetoder utvecklas så att det blir möjligt att följa de långsiktiga effekterna på hållbar tillväxt och sysselsättning av de insatser som genomförs i programmen. De förvaltande myndigheterna ska i samverkan med regionalt utvecklingsansvariga aktörerna säkerställa att resultaten från uppföljningar och utvärderingar kommer till användning och bidrar till utvecklingen av det regionala tillväxtarbetet.

En viktig del i utvärderingsarbetet för perioden 2014–2020 är förhandsutvärderingarna som genomförts under 2013 av samtliga program. I uppdraget till Tillväxtanalys att för-

² Utöver Regeringskansliet ska analysgruppen bestå av representanter från Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Tillväxtverket, Boverket, Trafikanalys, Statens energimyndighet, Verket för innovationssystem, Naturvårdsverket, Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Statistiska centralbyrån, Havs- och vattenmyndigheten, Post- och telestyrelsen, Statens kulturråd, Riksantikvarieämbetet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor samt Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

handsutvärdera det nationella regionalfondsprogrammet och de regionala strukturfondsprogrammen har ingått att under programframtagandet löpande ge råd och rekommendationer utifrån regelverk, riktlinjer och kunskapskällor. Förhandsutvärderingarna har bidragit till att säkerställa att programlogiken är tydlig och att programmen kan möta kraven på utvärdering under programperioden.

Strategier för hållbar regional tillväxt

Resultatredovisningen görs i huvudsak i förhållande till den Nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013.

Regionala utvecklingsstrategier

Aktörer med regionalt utvecklingsansvar ansvarar för att strategiskt leda och utveckla det regionala arbetet för hållbar tillväxt och utveckling i respektive län. I detta innefattas bl.a. att ta fram och samordna genomförandet av en regional utvecklingsstrategi.

De regionala utvecklingsstrategierna innehåller visioner, mål och långsiktiga prioriteringar för det regionala tillväxtarbetet i syfte att uppnå en hållbar regional tillväxt och utveckling. De regionala utvecklingsstrategierna är därför inriktningsgivande för andra strategier, program, insatser och utvecklingsprocesser i det regionala tillväxtarbetet. De fungerar också som en plattform för dialog och samverkan mellan lokal, regional och nationell nivå och gentemot län och regioner i andra länder. Genom den regionala utvecklingsstrategin skapas även förutsättningar för samordning och gemensam inriktning för sammanhållningspolitiken och den regionala tillväxtpolitiken samt andra politikområden med betydelse för hållbar regional tillväxt. Vid utarbetandet av program och strategier inom sammanhållningspolitiken och den regionala tillväxtpolitiken är den regionala utvecklingsstrategin därför en central utgångspunkt.

För att anpassa tidshorisonten och innehåll till Europa 2020-strategin och strukturfondsperioden 2014–2020, har drygt tre fjärdedelar av de regionala utvecklingsstrategierna nyligen beslutats eller reviderats. Det ligger även i linje

med OECD:s rekommendation om en tydligare koppling till strukturfonderna.³

De regionala utvecklingsstrategierna tar en tydlig utgångspunkt i regionala förutsättningar och har blivit tydligare vad gäller vissa förutsättningar för hållbar tillväxt, bl.a. kompetensförsörjning och tillgänglighetsfrågor. Strategierna innehåller ett tydligare fokus på livskvalitet, attraktiva livs- och boendemiljöer och insatser för ökad delaktighet, t.ex. insatser inom ungdomsarbetslöshet, skolavhopp, validering och segregation.

Under de senaste åren har det även skett en utveckling mot en ökad integration av fysisk och ekonomisk planering i allt fler regionala utvecklingsstrategier. Detta bl.a. genom ett utvecklat inomregionalt arbete med att stärka samordningen mellan den kommunala översiktsplaneringen och det regionala tillväxtarbetet.

Samtliga län har lämnat en avsiktsförklaring att ta fram en egen regional digital agenda.

Regionala innovationsstrategier

Nästan hälften av länen har tagit fram regionala innovationsstrategier eller strategier för smart specialisering. Andra län har valt att i stället särskilt lyfta innovationsfrågorna i sina respektive regionala utvecklingsstrategier. Många aktörer i länen har de senaste åren varit involverade i arbetet med att ta fram den förra regeringens nationella innovationsstrategi.

EU:s strategi för Östersjöregionen

I oktober 2013 överlämnades en skrivelse till riksdagen, Ny inriktning för EU:s strategi för Östersjöregionen, som beskriver det svenska deltagandet i strategin (skr. 2013/14:29).

En översyn av EU:s strategi för Östersjöregionen avslutades i februari 2013 genom en uppdatering av kommissionens handlingsplan för strategin. Som en följd av översynen har strategin blivit mer mål- och resultatinkriktad och fått en tydligare förankring i ramförordningen för EU:s struktur- och investeringsfonder och i

³ Territorial Reviews: Sweden 2010.

EU:s tillväxtstrategi Europa 2020. Det finns tre övergripande mål för EU:s Östersjöregion: att rädda havsmiljön, sammanlänka regionen och att öka välbefindandet (se skr. 2013/14:29).

Enligt den förra regeringens ovan nämnda skrivelse fastslås att makroregionala strategier uppvisar ett tydligt mervärde genom att de bidrar till utvecklingen av nya gränsöverskridande projekt, nätverk och initiativ och därmed stärker den sociala, ekonomiska och territoriella sammanhållningen i regionen. Samtidigt är det svårt att visa på snabba effektorienterade resultat.

Inom ramen för den förra regeringens uppdrag att aktivt bidra till genomförandet av strategin återrapporterade ett antal myndigheter till Regeringskansliet i januari 2014. Många myndigheter använder strategin integrerat i ordinarie verksamhet och strategin ger ett mervärde genom bl.a. kunskapsspridning via nätverk, ökat fokus och förankring av nya projektidéer och kontakter.

I april 2014 redovisade Tillväxtverket den årliga rapporten till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) som beskriver genomförandet av strategin hos statliga myndigheter samt hos olika lokala och regionala aktörer (Vägen till en Östersjöregion, delrapport 5, Tillväxtverket). De regionalt utvecklingsansvariga aktörerna har bl.a. haft nytta av strategin som strategiskt underlag för prioriteringar av insatsområden och gränsöverskridande samarbeten vid framtagandet av nya regionala strukturfondsprogram och gränsöverskridande program samt nya regionala utvecklingsstrategier. Regionala aktörer, bl.a. näringsliv, universitet och högskola, statlig, regional och lokal förvaltning samt det civila samhället, är mycket aktiva i projekt i Östersjöområdet och många har konkreta samarbeten för att lösa gemensamma problem. Strategin har givit upphov till tvärssektoriella samarbeten men även flernivåsamarbeten och projekt mellan internationell, nationell, regional och lokal nivå. Inom ramen för strategin har bl.a. flernivåsamarbete inom infrastrukturplanering genomförts i syfte att få till en bättre koordinering inom och mellan olika länder.

Samtliga regionala, nationella och territoriella program har beaktat strategin i förslagen till regionalfonds-, socialfonds-, samt landsbygdsprogram för perioden 2014–2020.

Tvärssektoriell styrning, samverkan och dialog

Under 2013 har det genomförts ett flertal dialoger, inom olika forum, i syfte att bl.a. utveckla styrningen, uppföljningen, stärka sektorsamordningen och flernivåsamverkan, identifiera gemensamma utvecklingsmöjligheter, utmaningar och prioriteringar. De har också haft syfte att utveckla lärandet inom den regionala tillväxtpolitiken. Dialogerna har bidragit till en regional förankring om inriktning och prioriteringar inom den regionala tillväxtpolitiken.

Myndigheternas medverkan i genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken

Statliga nationella myndigheter har i uppdrag att främja goda förutsättningar för hållbar tillväxt lokalt och regionalt. Den förra regeringen har därför tidigare påtalat behovet av att nationella myndigheter förtydligar sin roll i det regionala tillväxtarbetet.

Statliga myndigheter har ett utpekat ansvar att medverka i det regionala tillväxtarbetet enligt förordningen (2007:713) om regionalt tillväxtarbete. Mot bakgrund av detta fick vissa statliga myndigheter i regleringsbrev för 2010 och 2012 i uppdrag att ta fram en långsiktig intern strategi som ska vägleda myndigheten i dess arbete med hållbara regionala tillväxtfrågor.⁴

Enligt Tillväxtverkets rapport i januari 2014 till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) har arbetet inneburit ett tillfälle för myndigheterna att samla och synliggöra uppgifter av betydelse för regionalt tillväxtarbete. Det har gett myndigheterna en ökad grund och legitimitet för arbete med regionala tillväxtfrågor och gett ett ökat avtryck för regionala tillväxtfrågor i myndigheternas verksamheter. Strategierna har fungerat sammanhållande för myndigheternas arbete inom den regionala tillväxtpolitiken och

⁴ Uppdrag om intern strategi lämnades till Post- och telestyrelsen, Verket för innovationssystem, Invest Sweden, Myndigheten för yrkeshögskolan, Boverket, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet och Statens kulturråd i regleringsbrev för 2010. Uppdrag om intern strategi lämnades till Statens energimyndighet, Statens jordbruksverk och Skogsstyrelsen i regleringsbrev för 2012. Även Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige fick ett likartat uppdrag i regleringsbrevet för 2012.

ökat kunskapen i förhållande till aktörer med regionalt utvecklingsansvar.

Hållbarhetsdimensioner

Insatser inom den regionala tillväxtpolitiken ska bidra till en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillgodose sina behov och innebär att de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna behandlas på ett sammanhållet sätt. Nedan redovisas det arbete som den förra regeringen har bedrivit för att stärka och utveckla miljö-, jämställdhets- samt integrations- och mångfaldsperspektiven inom det regionala tillväxtarbetet.

De tre horisontella kriterierna är drivkrafter för hållbar tillväxt genom att de sätter fokus på smarta, inkluderande och hållbara lösningar som kan öka innovationsförmågan och företagandet, stärka kompetensförsörjningen och minska resurs- och energiförbrukningen.

Miljö

Grunden för miljöarbetet är de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen och generationsmålet. Det nationella och de regionala regionalfundsprogrammen för perioden 2014–2020 beaktar miljöaspekten som ett medel för hållbar regional tillväxt och används som hävstång för att nå bättre resultat i projekten. Stödet till åtgärder för att bidra till EU:s klimatförändringsmål uppskattas bli 24 procent av de totala medlen inom dessa program. Resultatredovisningen beträffande miljö kvalitetsmålen beskrivs i redovisningen för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Miljödriven näringslivsutveckling för ökad konkurrenskraft

Klimat-, miljö- och energiutmaningarna utgör en drivkraft för teknik-, varu- och tjänstutveckling i alla branscher och därmed en miljödriven näringslivsutveckling. Inom det regionala tillväxtarbetet och inom strukturfundsprogrammen för 2014–2020 kommer det därför att bedrivas insatser för miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher.

Det finns behov av ett utökat underlag som kan användas för att följa upp och utveckla olika

former av insatser för en miljödriven näringslivsutveckling nationellt, regionalt och lokalt.

Tillväxtanalys delrapport Utvärdering av regeringens miljöteknikstrategi lämnades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i december 2013 (Tillväxtanalys, 2013:09). Myndigheten ska lämna en slutredovisning till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast i mars 2015. I delrapporten finner Tillväxtanalys bl.a. att Sveriges gröna konkurrenskraft överlag är jämförbar med den i Finland, Norge, Irland och Frankrike.⁵ Sverige har ett litet antal branscher med en hög nivå av grön innovationsaktivitet, framför allt inom fordonsindustrin och i tillverkningen av specialmaskiner och möbler. Men Sverige och dess regioner har samtidigt ett stort antal branscher med en låg nivå av grön innovationsaktivitet.

Tillväxtanalys rapport Styrmedlens betydelse för en grön omställning av näringslivet redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i februari 2014.⁶ Syftet med studien var att, utifrån en fallstudie om skogsindustrin, söka kunskap och dra slutsatser om politikens betydelse och möjlighet att driva på mot ett mer hållbart men samtidigt konkurrenskraftigt näringsliv. Rapporten visar att skogsindustrin kraftigt minskat sina koldioxidutsläpp parallellt med en positiv ekonomisk utveckling. Tillväxtanalys finner att politiska insatser har haft en avgörande betydelse för att initiera och driva på skogsindustrins gröna omställning, särskilt introduktionen av miljölagstiftningen 1969 och den individuella tillståndsprövningen.

Inom övriga näringslivet härrör 20 procent av tillväxten i Sveriges ekonomi under perioden 1993–2008 från sektorer som både har minskat sina utsläpp och ökat sitt förädlingsvärde, dvs. haft en s.k. grön tillväxt enligt Tillväxtanalys. Inom övriga näringslivet har koldioxidutsläppen per förädlingsvärde minskat kontinuerligt men sedan 1993 har det inte medfört någon absolut minskning av utsläppen. Tillväxtanalys lyfter fram att de minskade koldioxidutsläppen per förädlingsvärde är ett resultat av teknik-

⁵ Analysen utgår från tre dimensioner som enligt Tillväxtanalys bedöms vara viktiga för grön konkurrenskraft: branschernas gröna innovationsaktivitet, branschernas förmåga att vinna och behålla marknadsandelar och om branscherna har ett fördelaktigt utgångsläge.

⁶ Tillväxtanalys rapport 2014:02.

utveckling och effektiviseringar inom den befintliga näringslivsstrukturen, snarare än ett resultat av strukturella förändringar av näringslivet.

Jämställdhet

Den förra regeringen beslutade i mars 2012 om en handlingsplan för en jämställd regional tillväxt under perioden 2012–2014, inklusive regionala handlingsplaner. Arbetet med handlingsplanerna har ökat kunskapen om jämställdhetsintegrering i regionerna och stärkt insikten om jämställdhetens betydelse för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft. Handlingsplanerna genomförs nu i samtliga län med olika grad av framgång och omfattning – primärt beroende på ledningens engagemang i frågan. De mest ambitiösa fokuserar bl.a. på: könsuppdelad regional statistik, främja kvinnors företagande, inklusive fördelning av regionala företagsstöd och projektstöd, samt att stärka jämställdhetsperspektivet i regionala utvecklingsstrategier, regionala kompetensplattformar och transportplaner.

I strukturfondsprogrammen för 2014–2020 slås fast att jämställdhet används som ett medel för hållbar regional tillväxt och för att stärka måluppfyllelsen och effektivisera genomförandet av projekten inom programmen.

Under 2013 inleddes också det nya treåriga programmet för resurscentra för kvinnor 2013–2015. 36 resurscentra i 20 av Sveriges 21 län beviljades verksamhetsbidrag om sammanlagt 103,6 miljoner kronor. Resultat från programperioden 2010–2012 visar enligt en rapport från Tillväxtverket⁷, som redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i juli 2013, att resurscentra bl.a. varit med och utarbetat jämställda regionala utvecklingsstrategier och stärkt kvinnors företagande genom affärsutvecklingscoachning och genom att bjuda in till dialog mellan politiker och företagare. Resurscentra har även drivit projekt som påverkat ungas yrkesval för en mindre könssegregerad arbetsmarknad, t.ex. mer jämställd it-sektor, samt tagit fram statistik som belyser jämställd-

heten och genuskontrakten i olika län.⁸ Cirka en femtedel av resurscentra har konkret bidragit till att förändra strukturer och verksamhet inom det regionala tillväxtarbetet i respektive län. Resultatet av resurscentras verksamhet påverkas dels av de olika förutsättningar som råder inom olika län när det gäller förmåga och vilja att arbeta för jämställd tillväxt i samarbete med resurscentra, dels av respektive resurscentras kompetens och kontakter. Majoriteten av resurscentra har fört en dialog med de regionalt utvecklingsansvariga och försökt påverka deras verksamhet i en mer jämställd riktning.

Integration och mångfaldsperspektivet

Den förra regeringen har under 2013 och 2014 arbetat för att stärka integration- och mångfaldsperspektivet inom det regionala tillväxtarbetet. Bland annat har Tillväxtverket tillsammans med de aktörer som har det regionala utvecklingsansvaret i länen fokuserat på validering av utrikes föddas kompetens inom de regionala kompetensplattformarna. Tillväxtverket har även utvecklat metodstöd och uppföljningssystem för att stärka perspektivet i företagsfrämjande, näringslivsutveckling samt i planering och genomförande av projekt inom de regionala strukturfondsprogrammen för perioden 2014–2020.

Särskilda initiativ inom den regionala tillväxtpolitiken

Attraktionskraft Sverige – goda livs- och boendemiljöer

Attraktionskraft Sverige har genomförts av den förra regeringen under perioden 2012–2014 i syfte att lyfta och främja förutsättningarna för att utveckla attraktiva livs- och boendemiljöer för såväl boende som företag och besökare. Arbetet har utgått från antagandet att Sveriges hållbara tillväxt inte enbart är beroende av näringslivets villkor. Den är också beroende av de miljöer där människor bor, verkar, vistas i och

⁷ Tillväxtverkets rapport Slutsatser från följeforskningen i programmet Resurscentra för kvinnor 2010–2012.

⁸ Se t.ex. webbplatsen www.jamstalldhetskartan.se.

besöker. Den nationella, regionala och lokala förmågan att attrahera, behålla och utveckla kompetenser, företag och kapital är avgörande förutsättningar för attraktionskraft och näringslivets konkurrenskraft. Att främja förutsättningar för goda livs- och boendemiljöer är en del i arbetet.

Attraktionskraft Sverige har tydliggjort hur den förra regeringens politik bidrar till att främja attraktiva livs- och boendemiljöer. Arbetet har haft fokus på områden som identifierats som centrala för attraktionskraft och genomförts tillsammans med ett antal samverkansaktörer: Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Företagarna, Visita och De små kommunernas samverkan (Småkom).

Under 2013 och våren 2014 har dialogen fördjupats, bl.a. genom rundabordssamtal, inom områden som kommersiell service, digitalisering, besöksnäring, kultur och kulturella och kreativa näringar samt förutsättningar för ett gott näringslivsklimat. Vidare har erfarenhetsutbyte med norska och danska aktörer påbörjats, i syfte att ta del av varandras kunskaper och erfarenheter. För att ytterligare stärka arbetet för attraktionskraft har Regeringskansliet medverkat vid ett stort antal aktiviteter som arrangerats på lokal och regional nivå.

Den s.k. digitala arenan har bidragit till att sprida ett stort antal erfarenheter och exempel från hela landet. Regeringens samlade åtgärder för stärkt attraktivitet och hållbar tillväxt har också presenterats via den digitala arenan. Som en del i redovisningen av Attraktionskraft Sverige presenterades idéskriften Attraktionskraft för tillväxt och utveckling i maj 2014. Utgångspunkterna i skriften är att beskriva betydelsen av attraktionskraft för hållbar tillväxt, exemplifiera hur arbetet med attraktionskraft kan bedrivas långsiktigt och systematiskt samt presentera kunskap och framgångsfaktorer som framkommit i arbetet.

Den förra regeringen poängterade i budgetpropositionen för 2014, utg. omr. 19 avsnitt 2.5.1, vikten av stärkt attraktivitet i landets regioner, för människor och företag. Exempel på satsningar är den utredning som den förra regeringen tillsatte i januari 2014 och som har i uppdrag att analysera förutsättningarna för att stödja tillgången till en grundläggande nivå av kommersiell service i de glesbygdsområden som är särskilt sårbara och utsatta. Den förra

regeringen har också satsat särskilt på utbyggnad av bredband samt på den statliga transportinfrastrukturen. Vidare har den förra regeringen lämnat stöd till kulturhuvudstadsåret i Umeå 2014, fortsatta insatser för hållbar destinationsutveckling, insatser för att främja ökad tillgång till bostäder samt fortsatt stöd till förbättrad utveckling i utsatta stadsdelar i kommuner som omfattas av den urbana utvecklingspolitiken.

Den förra regeringen beslutade i april 2014 om propositionen Strandskyddet vid små sjöar och vattendrag (prop. 2013/14:214, bet. 2013/14:MJU26, rskr. 2013/14:358). Riksdagen antog propositionen den 18 juni 2014. För dessa områden föreslås länsstyrelsen få upphäva strandskyddet om området har liten betydelse för strandskyddets syften. Förslaget är ett steg för att nå ett mer ändamålsenligt strandskydd och öka acceptansen och förståelsen för regelverket. Den förra regeringen har också uppdragit åt Naturvårdsverket att föreslå hur strandskyddet skulle kunna inskränkas till att som en huvudregel inte omfatta små sjöar och vattendrag. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 1 november 2014.

I maj 2014 beslutade den förra regeringen om att under perioden 2015–2018 genomföra insatser för att stärka den lokala nivåns attraktionskraft.

Stärkt arbete med kompetensförsörjning

I den globala ekonomin är tillgång till kunskap och kompetens av yttersta vikt för nationers och regioners utvecklingskraft och företags konkurrenskraft. För regional och lokal nivå är betydelsen av en väl fungerande matchning på arbetsmarknaden mycket stor. Inte minst för att tillgodose näringslivets kompetensbehov och attrahera nya etableringar, men även för en fungerande välfärdssektor vilket blir allt viktigare i takt med en åldrande befolkning.

Den förra regeringen beslutade i december 2012 att Tillväxtverket under perioden 2013–2016 ska fördela minst 60 miljoner kronor till länen för insatser som förstärker och vidareutvecklar de regionala kompetensplattformarna som viktiga verktyg för en förbättrad kompetensförsörjning i hela landet.

I respektive län avser berörda aktörer att inrikta sitt arbete på insatser som förbättrar

kontakterna med näringslivet i allmänhet och samverkan med branscher inom bristyrkesområden i synnerhet. Andra centrala insatsområden är samverkan inom gymnasieutbildningsområdet, strategisk studie- och yrkesvägledning samt åtgärder som utvecklar, effektiviserar och samordnar valideringsinsatser på regional nivå.

En väl fungerande kompetensförsörjning kräver insatser från såväl arbetsmarknads-, som utbildnings- och den regionala tillväxtpolitiken. Regeringen avser att följa hur samverkan och dialog mellan berörda myndigheter och de regionala kompetensplattformarna utvecklas. Ett resultat av den hittillsvarande dialogen är bl.a. etablerandet av de s.k. Kompetensförsörjningsdagarna där ambitionen är att dessa ska arrangeras gemensamt av berörda aktörer två gånger årligen och fungera som ett forum för dialog mellan regional och nationell nivå gällande aktuella frågor inom kompetensförsörjningsområdet.

Fysisk planering som ett verktyg för hållbar regional tillväxt

Hur den fysiska miljön utformas har stor betydelse för såväl näringslivets konkurrenskraft som för utvecklingen av attraktiva och hållbara livs- och boendemiljöer. Den förra regeringen har därför i mars 2013 fattat beslut om ett program för stärkt lokalt och regionalt samspel mellan fysisk planering och näringslivsutveckling perioden 2013–2015. Programmet genomförs gemensamt av Tillväxtverket och Boverket. Satsningen genomförs i två delar, dels en arena för dialog, erfarenhetsutbyte och kunskaps-spridning, dels i form av pilotprojekt. Pilotprojekten är inriktade på insatser som bl.a. infrastrukturutveckling för att underlätta en effektiv och hållbar arbetspendling, utveckling av stadscentrum samt att stärka samarbetet över kommungränserna med fokus på kommunernas översiktsplaner. Genomgående är det i projekten ett stort fokus på att skapa ett helhetsperspektiv på arbetet med fysisk planering och näringslivsutveckling.

Boverket har till Regeringskansliet i mars 2014 sammanställt det arbete som skett i respektive län med att beskriva sambandet mellan det regionala tillväxtarbetet och kommunernas översiktsplanering (Rapport 2014:15). Boverket

konstaterar att det fortfarandet finns många brister i kopplingen mellan den kommunala översiktsplaneringen och det regionala tillväxtarbetet, men att intresset för att utveckla detta samarbete ökar. I flera län har ett arbete för att integrera ett tydligare rumsligt perspektiv i det regionala tillväxtarbetet påbörjats eller avser att påbörjas. Vidare menar Boverket att den kommunala medverkan är betydelsefull för ett framgångsrikt regionalt utvecklingsarbete samt att samspelet mellan länsstyrelsen och aktörer med regionalt utvecklingsansvar behöver stärkas i dessa frågor. Boverket konstaterar också att viljan till ett utvecklat samarbete mellan lokal och regional nivå i dessa frågor hämmas av bl.a. bristande metodstöd från nationell nivå.

Ökad samordning för hållbar stadsutveckling

Storstäderna, storstadsregionerna och övriga större städer med omland växer i Sverige medan framför allt glesbygdskommuner, men även andra befolkningsmässigt mindre kommuner, tappar i befolkning. En tilltagande urbanisering skapar såväl utmaningar som möjligheter för att åstadkomma en ekonomisk, social och miljömässigt hållbar stadsutveckling.

En utvecklad helhetsyn som innefattar samtliga hållbarhetsdimensioner och ökad samordning mellan olika politikområden med bäring på hållbar stadsutveckling är därför betydelsefull. Som ett led i detta har den förra regeringen i mars 2014 uppdragit åt fem myndigheter⁹ att gemensamt upprätta och förvalta en plattform för frågor om hållbar stadsutveckling. Plattformen ska syfta till ökad samverkan, samordning, kunskapsutveckling, kunskaps-spridning och erfarenhetsutbyte.

Av Europeiska regionala utvecklingsfondens medel under perioden 2014–2020 ska minst fem procent öronmärkas för hållbar stadsutveckling och de regionala programmen för Stockholm, Västsverige och Skåne-Blekinge innehåller medel som är särskilt avsatta för sådana insatser. Plattformen ska även utgöra ett processtöd för de

⁹ Boverket, Naturvårdsverket, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket.

regionala strukturfondsprogrammets arbete med hållbar stadsutveckling.

Projekt och regionala företagsstöd för hållbar regional tillväxt

Regionalt beslutad projektverksamhet

Medel för regional projektverksamhet har under 2013 beviljats av länsstyrelser, samverkansorgan, Gotlands kommun och berörda landsting.¹⁰

Samtliga insatser som inkluderas i redovisningen av regional projektverksamhet är finansierade av anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*. Insatserna är ofta medfinansierade av anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013*. Den regionala projektverksamheten är dessutom medfinansierad av olika aktörer, bl.a. statliga myndigheter, samverkansorgan, landsting, kommuner och privata aktörer.

År 2013 uppgick totalt beslutade regionala projektmedel från anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* till ca 768 miljoner kronor. I diagram 2.1 redovisas verksamhetens fördelning under 2013 på prioriteringarna i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013. I tabell 2.8 redovisas hur verksamheten har fördelats på respektive län och den nationella strategins prioriteringar. Fördelningen mellan den nationella strategins prioriteringsområden 2013 var följande:

- Innovation och förnyelse, dvs. Innovativa miljöer och Entreprenörskap: 58 procent, ca 444 miljoner kronor.
- Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud: 13 procent, ca 100 miljoner kronor.
- Tillgänglighet, dvs. Regionförstoring och Ett utvecklat informationssamhälle: 6 procent, ca 49 miljoner kronor.
- Strategiskt gränsöverskridande samarbete: 10 procent, ca 78 miljoner kronor.

I posten övrigt som uppgick till 13 procent, ca 97 miljoner kronor, finns framför allt insatser

som beslutsfattarna har haft svårt att applicera på någon av prioriteringarna samt insatser för uppföljning och utvärdering.

De nationella prioriteringarna utgör en grov uppdelning av beslutade insatser. För att ur ett nationellt perspektiv och på ett mer precist sätt kunna följa upp vad beviljade projektmedel används till har 12 ämnesområden och 51 underliggande ämneskategorier definierats. Dessa ämnesområden samt några av ämneskategorierna redovisas i tabell 2.9. Den totala omfattningen är emellertid högre än angivna belopp eftersom insatserna medfinansieras av olika aktörer.

I diagram 2.2 redovisas den totala volymen av beslutade medel till regional projektverksamhet per anslag eller medfinansier. År 2013 uppgick den till ca 2 434 miljoner kronor. Av finansieringen kommer:

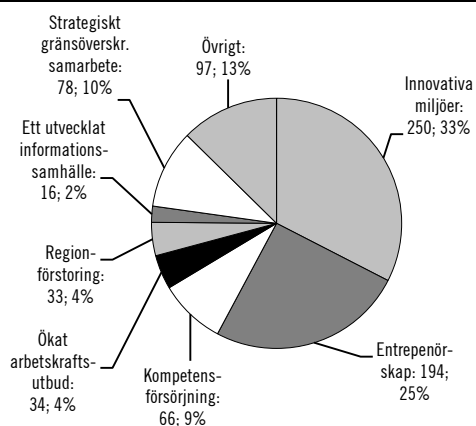
- 54 procent, ca 1 306 miljoner kronor, från statliga medel, dvs. anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder och staten övrigt.¹¹
- 14 procent, ca 350 miljoner kronor, från EU-medel.¹²
- 19 procent, ca 472 miljoner kronor, från kommuner, landsting och samverkansorgan.
- 10 procent, ca 235 miljoner kronor, från privat finansiering.
- 3 procent, ca 70 miljoner kronor, från övrig finansiering, bl.a. utländska finansierare inom EU:s territoriella samarbetsprogram.

¹¹ Staten övrigt innefattar länsstyrelser, myndigheter och andra statligt finansierade organ som stiftelser och statliga bolag. De största finansierarna inom övrig statlig medfinansiering var 2013 Universitet och högskolor, Verket för innovationssystem, Tillväxtverket, Statens energimyndighet, Arbetsförmedlingen, Almi Företagspartner AB och Statens kulturråd.

¹² Med EU-medel avses främst medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013, program inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet, Europeiska socialfonden perioden 2007–2013 och landsbygdsprogrammet perioden 2007–2013.

¹⁰ Se rapporten Uppföljning av regionala företagsstöd och stöd till projektverksamhet, Tillväxtverket juli 2014 (rapport 0172.).

Diagram 2.1 Beslutade regionala projektmedel 2013 från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, fördelat på prioriteringarna i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013, i miljoner kronor och procent

Källa: Tillväxtverket.

Tabell 2.8 Beslutade regionala projektmedel 2013 från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder fördelat på respektive län och prioriteringarna i den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013

Tusental kronor

Nationell prioritering	Innovation och förnyelse		Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud		Tillgänglighet		Strategiskt gränsöverskridande samarbete	Övrigt	Totalt
	Innovativa miljöer	Entreprenörskap	Kompetensförsörjning	Ökat arbetskraftsutbud	Regionförstoring	Ett utvecklat informations-samhälle			
Län	Innovativa miljöer	Entreprenörskap	Kompetensförsörjning	Ökat arbetskraftsutbud	Regionförstoring	Ett utvecklat informations-samhälle	Strategiskt gränsöverskridande samarbete	Övrigt	Totalt
Stockholm	1 300	1 550	1 450	1 380	1 500	400	510	180	8 260
Uppsala	8 120	810	480	160	-	340	490	1 690	12 080
Södermanland	5 460	13 330	1 380	100	300	-	-	1 580	22 140
Östergötland	3 530	7 630	2 150	960	1 160	400	880	850	17 560
Jönköping	11 660	2 010	3 160	2 600	200	-	1 440	1 800	22 870
Kronoberg	7 790	8 830	1 930	2 940	380	130	550	1 460	24 010
Kalmar	10 840	7 430	820	1 020	1 660	240	2 200	4 100	28 290
Gotland	310	2 240	130	130	320	30	5 830	3 190	12 050
Blekinge	6 890	7 840	1 590	6 750	1 000	1 470	6 440	4 920	36 900
Skåne	11 120	4 700	1 500	5 430	-	-	100	60	22 900
Halland	2 040	9 900	-	100	-	-	-	60	12 090
Västra Götaland	10 250	22 060	2 000	1 000	-	-	25 930	5 140	66 380
Värmland	22 160	15 600	12 100	1 300	1 040	140	7 030	3 300	62 680
Örebro	2 020	2 560	5 230	-	1 410	3 650	360	5 390	20 620
Västmanland	10 720	7 770	4 050	440	2 030	800	1 100	3 970	30 880
Dalarna	7 480	15 230	5 180	670	250	-	4 560	8 330	41 690
Gävleborg	20 550	18 650	8 770	2 650	260	860	3 800	13 540	69 080
Jämtland	43 120	9 780	1 660	1 500	7 330	-	910	790	65 100
Västernorrland	28 160	7 830	6 770	3 320	10 220	4 360	5 030	9 160	74 860
Västerbotten	13 110	10 990	290	-	-	260	6 940	8 620	40 220
Norrbotten	23 120	17 080	5 850	1 390	3 920	2 680	4 340	18 670	77 040
Summa	249 740	193 820	66 480	33 690	32 980	15 750	78 440	96 800	767 710

Källa: Tillväxtverket.

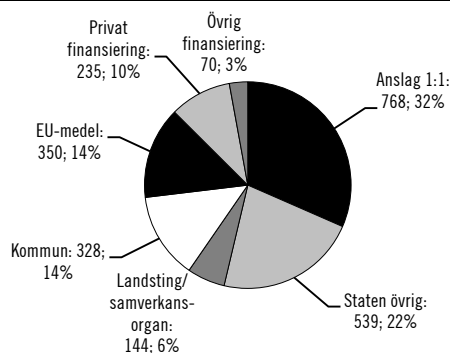
Tabell 2.9 Beslutade regionala projektmedel 2013 från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder, sorterat efter nationella ämnesområden och ämneskategorier

Miljoner kronor

Nationella ämnesområden/ämneskategorier	mnkr
Innovation, varav:	251
Stöd till FoU i små och medelstora företag	19
FoU-verksamhet i forskningscentrum	32
Utveckling av förutsättningar för innovation ¹	65
Främjande av samarbete, kunskapsutveckling och kunskapsutbyte	82
Investeringar i företag som är direkt kopplade till forskning och innovation	2
Främjande av miljövänliga tjänster, produkter och produktionsprocesser i små och medelstora företag	31
Övriga aktiviteter som bidrar till att främja innovation	20
Entreprenörskap, varav:	164
Information och rådgivning till små och medelstora företag	20
Insatser för att underlätta start av företag	19
Insatser för ökat internationellt affärsutbyte och stärkta positioner på utländska marknader	23
Kompetensutvecklingsinsatser för små och medelstora företag	12
Kapitalförsörjningsinsatser för små och medelstora företag	8
Insatser för utveckling av existerande företag	44
Övriga åtgärder för att stimulera entreprenörskap ²	38
Informationssamhället	19
Transport/regionförstoring ³	42
Energi	14
Turism	80
Kultur	24
Förnyelse av städer	8
Service i gles- och landsbygder	4
Kompetensförsörjning	75
Uppföljning och utvärdering	31
Övriga insatser ⁴	56
Totalt	768

¹ T.ex. utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser.² T.ex. attitydpåverkande insatser.³ T.ex. samverkanslösningar mellan olika trafikslag.⁴ Insatser som inte passar in i ovanstående delområden.

Källa: Tillväxtverket.

Diagram 2.2 Total finansiering av regional projektverksamhet 2013 per anslag/medfinansiar, i miljoner kronor och procent

Källa: Tillväxtverket.

Tillväxtverkets och den förra regeringens projektverksamhet

Under 2013 har den förra regeringen och Tillväxtverket fattat beslut om medel om totalt ca 170 miljoner kronor till projektverksamhet från anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*. Därtill har Tillväxtverket beslutat om verksamhetsbidrag till resurscentra för kvinnor med knappt 104 miljoner kronor.

Bland annat fattade den förra regeringen i september 2012 beslut om att bevilja Riksorganisationen Hela Sverige ska leva bidrag med 45 miljoner kronor för perioden 2013–2015. Bidraget ska användas till att stimulera och stödja lokal utveckling i alla delar av landet. Den förra regeringen fattade vidare i januari 2013 beslut om att bevilja Skärgårdarnas Riksförbund bidrag med 5,1 miljoner kronor för perioden 2013–2015. Bidraget ska främst stödja riksförbundet i dess roll som forum för utveckling och information i frågor som rör arbete, boende, service och miljöfrågor i landets skärgårdar.

Den förra regeringen uppdrog även i december 2012 åt Tillväxtverket att under perioden 2013–2016 bedriva insatser för minst 60 miljoner kronor som förstärker och vidareutvecklar de regionala kompetensplattformarna.

Med anledning av den förra regeringens förslag har riksdagen i samband med regeringens proposition Vårändringsbudgeten för 2013 tillfört anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* 30 miljoner kronor (prop. 2012/13:99, bet. 2012/13:FiU21, rskr. 2012/13:287). Enligt den förra regeringen finns det ett behov av att stödja län och kommuner som har påverkats av den utdragna lågkonjunkturen. I juni 2013 fattade den förra regeringen beslut om att tilldela

medlen till aktörer med regionalt utvecklingsansvar i Blekinge, Skåne, Värmlands, Kronobergs, Gävleborgs, Kalmar, Västmanlands och Södermanlands län. Syftet med medlen är att förbättra deras möjligheter att verka för strukturomvandling och förnyelse av näringslivet och ska användas till insatser för näringslivsutveckling, stärkt entreprenörskap och ökad innovationsförmåga. Uppdraget slutredovisas 2015 med en redovisning av hur medlen använts och vilka resultat och effekter som uppnåtts.

Den största delen av Tillväxtverkets projektverksamhet har under 2013 beslutats inom ramen för programmet Affärsutvecklingscheckar¹³, ca 110 miljoner kronor. Därutöver har beslut fattats om Regionala kompetensplattformar om ca 29 miljoner kronor av ovan nämnda satsning på totalt 60 miljoner kronor. Dessutom har programmet Regionalt innovationsarbete och kluster beviljats ca 15 miljoner kronor. År 2012 publicerades en extern utvärdering av programmet. Slutsatserna från utvärderingen sammanfattas i budgetpropositionen för 2013, utg. omr. 19.¹⁴

EU:s strukturfondsprogram perioden 2007–2013

För programperioden 2007–2013 har Sverige tilldelats medel från EU:s två strukturfonder: Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF), se utg. omr. 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Medlen från ERUF fördelas till ett antal program inom de två målen Regional konkurrenskraft och sysselsättning och Europeiskt territoriellt samarbete. Strukturfondsprogrammen för dessa två mål täcker geografiskt hela Sverige.

Regionala strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning

De åtta regionala strukturfondsprogrammen omfattar perioden 2007–2013 ca 8,4 miljarder kronor. Till och med 2013 har hela budgeten in-tecknats. EU-medlen har medfinansierats med nationella offentliga medel om

ca 10,4 miljarder kronor och näringslivets medfinansiering uppgår till ca 3,6 miljarder kronor. Den totala omslutningen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen beräknas därmed uppgå till ca 22,4 miljarder kronor.

Till och med 2013 uppgår utbetalningarna av EU-medel till ca 7 miljarder kronor, vilket motsvarar 83 procent av det totala beloppet EU-medel. Utbetalningarna av nationell offentlig medfinansiering uppgår till ca 8,6 miljarder kronor och motsvarande siffra för de privata medlen är ca 2,8 miljarder kronor t.o.m. 2013.

De mest prioriterade och ekonomiskt största områdena i de regionala strukturfondsprogrammen framgår av tabell 2.10. Totalt har ca 5 miljarder kronor beslutats inom områdena forskning och utveckling, innovation samt entreprenörskap. Även transportområdet har varit prioriterat.

Tabell 2.10 Fördelning beslutade EU-medel mellan de prioriterade områdena i de regionala strukturfondsprogrammen 2007–2013 t.o.m. 2013

Miljoner kronor

Prioriterade områden	Fördelning beslutade strukturfondsmedel
Forskning och utveckling, innovation samt entreprenörskap ¹	4 931
Förnybar energi och energieffektivitet	268
Regional attraktivitet och turism	794
Storstad	231
Informationssamhället	518
Transport	1 188
Övrigt	124
Summa	8 054

¹ FoU, innovation och entreprenörskap avser antingen mer generella insatser eller områden som inte finns angivna i tabellen och därför inte kan hänföras till övriga prioriterade sakområden.
Källa: Tillväxtverket.

I tabell 2.11 redovisas de beslutade medlen inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen fördelat på den nationella strategins prioriterade områden.

¹³ Före detta programmet Produktutveckling i små företag – av varor och tjänster.

¹⁴ Utvärdering av Tillväxtverkets program Produktutveckling i små företag – av varor och tjänster, mars 2012.

Tabell 2.11 Fördelning beslutade medel på vissa av den nationella strategins prioriterade områden i de regionala strukturfondsprogrammen 2007–2013 t.o.m. 2013¹

Miljoner kronor (avrundat belopp)

Nationella strategins prioriterade områden	Fördelning beslutade strukturfondsmedel	Fördelning beslutade nationella offentliga medel ²	Totalt beslutade medel
Innovation och förnyelse	6 148	7 741	13 889
varav:			
Innovativa miljöer	2 604	3 284	5 888
Entreprenörskap	3 544	4 457	8 001
Tillgänglighet	1 863	2 611	4 473
Varav:			
Regionförstoring	1 414	2 041	3 455
Ett utvecklat informationssamhälle	449	569	1 018
Summa	8 011	10 351	18 362

¹ Det prioriterade området kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud finansieras i huvudsak inom det nationella strukturfondsprogrammet (ESF). En liten del av de regionala strukturfondsprogrammets medel, ca 42 miljoner kronor hänförs till det prioriterade området strategiskt gränsöverskridande samarbete och redovisas inte i här.

² I dessa belopp ingår bl.a. medfinansieringen från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder.

Källa: Tillväxtverket.

Insatser för ökat utbud av riskkapital inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen

Inom ramen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen har det för perioden 2007–2013 avsatts EU-medel till insatser som har syftat till att öka det regionala utbudet av riskkapital till nya och växande små och medelstora företag. Riskkapitalprojekten har syftat till att lägga grunden för en struktur av investerare regionalt, som är villiga att satsa i nya växande företag. Totalt förväntades ca 2,4 miljarder kronor ha satsats i företag, varav ca 0,6 miljarder kronor från de åtta regionala strukturfondsprogrammen, ca 0,6 miljarder kronor från nationella offentliga aktörer och ca 1,2 miljarder kronor från privata aktörer.

Inflödet av investeringsförfrågningar från företag till fondprojekten har ökat gradvis under hela satsningen. Nästan 3 500 investeringsförfrågningar hade inkommit till och med mars 2014. Av dessa har ca 8 procent lett till investeringar, vilket innebär att 265 investeringar i portföljföretag har genomförts t.o.m. mars 2014 till ett belopp av ca 2,7 miljarder kronor. Det privata kapitalet har t.o.m. mars 2014 saminvesterat med 1,7 miljarder kronor vilket är betydligt högre än vad som tidigare förväntats. Cirka 82 procent av EU-medlen avsatta för detta ändamål är därmed investerade. Kapitalet har

hittills främst gått till marknads-, produkt- och kompetensutveckling inom företagen.

Exitfasen¹⁵ har inletts och pågår fram till och med 2020, vilket gör att det ännu är för tidigt att bedöma fonderna framgång i detta avseende.

De största medfinansierarna inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen

De 30 största nationella offentliga medfinansierarna inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen perioden 2007–2013 står för ca 40 procent, knappt 5,6 miljarder kronor, av den totala medfinansieringen på drygt 14 miljarder kronor.

Störst medfinansier är Trafikverket följt av Almi Företagspartner AB som via sitt dotterbolag Almi Invest AB¹⁶ tillsammans med Stiftelsen Norrlandsfonden och Sjätte AP-fonden ingår som förvaltare/projektägare till de 12 riskkapitalprojekten. Västra Götalands läns landsting och länsstyrelserna i Norrbottens och Väster-norrlands län samt samverkansorganet i Västerbottens län är också stora medfinansierare. En del av denna medfinansiering sker med statliga medel som dessa aktörer förfogar över. Verket för innovationssystem är tillsammans med ett antal universitet stora medfinansierare inom projekt som främjar forskning och utveckling samt innovation.

Mål och resultat inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen

Insatserna inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen förväntas enligt programdokumenten bidra till totalt 33 450 nya arbetstillfällen och 18 200 nya företag. Vidare förväntas 27 490 företag delta i insatserna. Målsättningen är att nära hälften av dessa arbetstillfällen och nya/deltagande företag ska tillfalla respektive ägas av kvinnor och den andra hälften av män när programperioden summeras.

Resultaten t.o.m. 2013 visar att de åtta regionala strukturfondsprogrammen uppskattas ha bidragit till ca 17 600 nya arbetstillfällen för kvinnor och ca 25 400 för män. Uppgifterna baseras på rapporter från projekten. De har även uppskattas ha bidragit till ca 17 800 nya företag,

¹⁵ Dvs. försäljning av innehavet i aktuellt portföljföretag.

¹⁶ Sedan 2013 ingår den tidigare investeringsportföljen hos Innovationsbron AB i Almi Invest AB

varav ca 7 100 ägda av kvinnor och ca 9 400 ägda av män, resterande 1 300 består av nya företag med mixat ägande. Vidare har ca 60 900 företag deltagit i insatserna vilket vida överstigit målsättningen. Alla projekt kommer att vara avslutade 2015 vilket innebär att resultaten kan komma att stiga ytterligare.

Territoriella samarbetsprogram

Sverige deltar i tretton program inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet. Sex av dessa är gränsregionala program: Nord, Botnia–Atlantica, Sverige–Norge, Öresund–Kattegatt–Skagerrak, Central Baltic och South Baltic. Den totala summan EU-medel inom dessa program uppgår till ca 3,4 miljarder kronor för perioden 2007–2013. Av dessa är det endast Sverige–Norge (335 miljoner kronor i EU-medel) som betalas ut från statens budget. Sverige deltar i tre transnationella program: Norra Periferin, Östersjön och Nordsjön. Den totala summan EU-medel för dessa program uppgår till ca 3,4 miljarder kronor perioden 2007–2013.

Till och med 2013 har beslut fattats om medel i de nio gränsregionala och transnationella programmen om ca 6,9 miljarder kronor i EU-medel vilket motsvarar 100 procent av de totala medlen. Till och med 2013 uppgår utbetalningarna till ca 4,3 miljarder kronor, vilket motsvarar ca 62 procent av de totala EU-medlen.

Insatserna inom de gränsregionala och transnationella programmen ska i enlighet med nationella strategins prioriteringar bidra till ökad gränsöverskridande samverkan för att bl.a. stärka innovativa miljöer och främja nätverk och samverkan i näringslivet. Vidare förväntas programmen bidra till gränsöverskridande samverkanslösningar för att öka tillgången till samhällsservice, ökad tillgänglighet samt fördjupat samarbete kring miljöproblematiken i Östersjön och Nordsjön.

I de gränsregionala och transnationella programmen som Sverige deltar i har t.o.m. 2013 totalt ca 1 000 projekt beviljats medel. Av dessa projekt bedöms ca 95 procent bidra till den nationella strategins prioriteringar. Projekten har framför allt inriktats på att främja fördjupat samarbete över nationsgränser för ett hållbart och innovativt nyttjande och utveckling av naturresurser, kultur och kulturarv samt samarbete för att stärka innovativa miljöer.

Sverige deltar även i programmet Kolarctic, som finansieras inom ramen för EU:s samarbete

över sina externa gränser, ENPI (European Neighbourhood and Partnership Instrument). Programmet syftar till att stärka samarbetet mellan Nordkalotten och nordvästra Ryssland. I Sverige omfattas Norrbottens län och i viss mån Västerbottens län av programmet. Till och med 2013 har beslut fattats om cirka 224 miljoner kronor, vilket motsvarar 95 procent av EU-ramen.

Utvärdering av EU:s strukturfondsprogram perioden 2007–2013

En sammanfattning av resultaten av utvärderingarna av de åtta regionala strukturfondsprogrammen och de territoriella samarbetsprogrammen t.o.m. våren 2013 har redovisats i budgetpropositionen för 2014, utg. omr. 19. Inga ytterligare programutvärderingar pågår för närvarande. Kommissionen ansvarar för att en efterhandsutvärdering genomförs, vilken ska vara slutförd senast i december 2015.

Tillväxtanalys har i uppdrag att analysera de långsiktiga effekterna av riskkapitalprojekten och en slutrapport kommer att redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 15 oktober 2015.

Förberedelser inför EU:s sammanhållningspolitik 2014–2020

Partnerskapsöverenskommelsen

Sverige har överlämnat ett förslag till partnerskapsöverenskommelse för programperioden 2014–2020 till kommissionen. Partnerskapsöverenskommelsen är en övergripande strategi för de fyra fonderna, Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden. Partnerskapsöverenskommelsen har som främsta syfte att bidra till att uppnå EU 2020-målen och stärka EU:s och Sveriges konkurrenskraft.

Överenskommelsen syftar även till att främja synergier och undvika överlappning mellan fonderna och arbetet med fonderna ska i ökad grad kopplas till andra instrument på EU-nivå och nationell nivå. Partnerskapsöverenskommelsen har tagits fram i brett partnerskap med berörda myndigheter och andra aktörer. Tillväxtverket, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige och Statens jordbruksverk har på uppdrag av den förra regeringen i december

2013 även inlett ett fördjupat samarbete kring fondgemensamma frågor inom ramen för en s.k. fondsamordningsgrupp.

Regionalfonden programperioden 2014–2020

Den 17 december 2013 beslutade EU-parlamentet regelverket för programperioden 2014–2020. Europaparlamentet och Europeiska rådet förväntas under våren 2015 ha antagit samtliga berörda delegerade- och genomförandeförordningar för programperioden 2014–2020. Dessa förordningar innehåller mer detaljerade genomförandebestämmelser utifrån EU-regelverket.

Investeringsför tillväxt och sysselsättning 2014–2020

Under 2013 har på uppdrag av den förra regeringen utarbetats åtta regionala och ett nationellt regionalfondsprogram.

Regionalfondens insatser syftar till stärkt regional konkurrenskraft och hållbar tillväxt. En viktig förändring i det nya regelverket är att medel koncentreras till de mest prioriterade områdena. I Sverige ska därför programmen inriktas på strukturförändrande insatser inom prioriterade områden, innovation, entreprenörskap och grön ekonomi. Cirka 80 procent av de totala medlen om ca 16 miljarder kronor beräknas därför att gå till dessa tre prioriterade områden. Övriga medel går huvudsakligen till områdena informations- och kommunikationsteknologi samt hållbara transporter. Cirka 20 procent av utgifterna för programmen går till stöd för övergången till en koldioxidsnål ekonomi.

En tydlig ambition inför programperioden 2014–2020 är ett ökat fokus mot företagande, så därför är det viktigt med näringslivets deltagande i såväl framtagandet som genomförandet av programmen. En nyhet för att understryka detta är att privat medfinansiering nu ingår i programmen, vilket innebär att privata, liksom offentliga, medel används för att medfinansiera medel från EU.

Den preliminära totala omfattningen, inklusive EU-medel samt offentlig och privat nationell medfinansiering, av de åtta regionala programmen är 13 713 miljoner kronor (se tabell 2.12).

Tabell 2.12 Den preliminära totala omfattningen, inkl. EU-medel samt offentlig och privat nationell medfinansiering, för de åtta regionala programmen 2014–2020¹

Program/mnkr	Struktur-fondsmedel	Nationella medel ²	Totalt ³
Övre Norrland	1 779	1 779	3 558
Mellersta Norrland	1 292	1 292	2 585
Norra Mellansverige	1 234	1 234	2 467
Stockholm	311	311	621
Östra Mellansverige	587	587	1 175
Västsverige	470	695	1 175
Småland och öarna	554	554	1 108
Skåne-Blekinge	512	512	1 024
Summa	6 739	6 753	13 713

¹ Förslag till regionalfondsprogram räknat på växelkurs 8,39 i enlighet med förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder.

² Detta avser offentliga medel.

³ I kolumnen ingår även privata medel.

Källa: Förslag till regionala och nationellt regionalfondsprogram perioden 2014–2020.

Under perioden 2014–2020 kommer därutöver ett nationellt program med en omfattning på 2 236 miljoner kronor att genomföras. Programmet har tillkommit för att komplettera och bidra till synergier till de regionala programmen och omfattar insatser avseende att stärka forskning och utveckling, riskkapital och att stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi.

Större satsningar avses också att genomföras i form av finansieringsinstrument. De riskkapitalsatsningar som genomförts regionalt under programperioden 2007–2013 kommer att fortsätta inom befintlig struktur. Utöver detta avses två riskkapitalsatsningar i det nationella programmet genomföras. Det ena avser en fond i fond med syfte att investera i nya och befintliga, privata riskkapitalfonder. Insatsen ska dels stärka utbudet av privat riskkapital för bolag i tidiga skeden, dels främja förekomsten av privata riskkapitalförvaltare som är aktiva i tidig fas. Det andra avser en grön investeringsfond i syfte att stärka utbudet av riskkapital för finansiering av företag med affärsmodeller som bidrar till att minska utsläppen av koldioxid. En GAP-analys¹⁷ håller på att tas fram och kommer att slutföras innan beslut fattas avseende finansieringsinstrumenten.

¹⁷ Dvs. en förhandsbedömning av behovet av finansieringsinstrument (riskkapital).

Enligt EU-regelverket ska programmen utvärderas på ett systematiskt sätt. Det innebär att programmen utvärderas såväl innan som under och efter genomförandet. Under 2013 och inledningen av 2014 har ett arbete med förhandsutvärderingar av programmen pågått som bl.a. syftat till att löpande lämna synpunkter under programframtagandet. Tillväxtanalys har varit förhandsutvärderare och bedömt att programmets val av insatsområden är motiverade och i linje med EU-gemensamma mål, lands- och regionspecifika prioriteringar samt har en fungerande programlogik.

Den förra regeringen har i april 2014 överlämnat programmen till kommissionen för godkännande och beslut väntas fattas under slutet av 2014. Programmen baseras på de programförslag som arbetades fram regionalt och nationellt.

Den förra regeringen beslutade i februari 2014 om att verktyget, lokalt ledd utveckling, ska omfatta samtliga ESI-fonder.¹⁸ Syftet med verktyget är att aktörer på lokal nivå genom partnerskap samlas kring gemensamma strategier för att bidra till hållbar utveckling lokalt. Statens jordbruksverk är förvaltande myndighet för det gemensamma programmet för lokalt ledd utveckling som rör Europeiska regionalfonden och Europeiska socialfonden. Preliminärt omfattar programmets totala budget 283 miljoner kronor, varav 143 miljoner kronor från regionalfonden och 140 miljoner kronor från socialfonden.

Programmen syftar till stärkt regional konkurrenskraft och hållbar tillväxt och ska verka för strukturförändrande insatser inom de prioriterade områdena innovation, entreprenörskap och grön ekonomi.

Europeiskt territoriellt samarbete 2014–2020

På uppdrag av den förra regeringen har det under 2013 utarbetats program för gränsregionalt samarbete inom målet för Europeiskt territoriellt samarbete. Innehållet i programmen baseras på bl.a. programdirektiven som deltagande medlemsstater och Norge kommit överens om.

Programmen syftar till att arbeta med utmaningar som identifierats gemensamt i respektive programområde. Prioriterade områden i de

gränsregionala och transnationella programmen är satsningar som syftar till att:

- stärka gränsöverskridande innovationssystem och insatser för att bygga upp kritisk massa inom forskning och innovation, samt klusterutveckling,
- främja konkurrenskraft hos näringslivet i gränsregionerna,
- utveckla unika gränsöverskridande natur- och kulturmiljöer samt skydd av miljö, kust och ekosystem,
- främja arbetet med energi, miljö- och klimatutmaningar, samt
- bidra till hållbara transporter genom stärkt planering av infrastruktur och kommunikationer.

Dessutom finns insatser för att utveckla gemensamma samhällsfunktioner¹⁹ och gemensam arbetsmarknad samt utveckling av innovativa lösningar på den demografiska utmaningen i glest befolkade regioner. Åtgärder som bidrar till genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen prioriteras i samtliga gränsregionala program.

Den förra regeringen har i maj respektive i juni beslutat att förslagen till gränsregionala program för Öresund-Kattegatt-Skagerrak, Nord, Botnia-Atlantica, Sverige-Norge och Central Baltic kan lämnas in till kommissionen för godkännande.

Programframtagandet av det gränsregionala samarbetsprogrammet South Baltic är försenat och regeringen avser att fatta beslut om att godkänna programförslaget under slutet av 2014.

Under hela 2013 har programmeringsarbetet även pågått i de transnationella programmen för Östersjön, Nordsjön, Norra periferin och Arktis. I juni respektive i september 2014 beslutade den förra regeringen att förslagen till samarbetsprogram för Östersjön, Norra periferin och Arktis respektive Nordsjön kan lämnas till kommissionen. Tillväxtverket har på uppdrag av den förra regeringen tillsammans med regionala företrädare arbetat med lokal och regional förankring i förberedelserna av de transnationella programmen.

¹⁸ Europeiska struktur- och investeringsfonder. Detta innefattar regional-, social-, landsbygds- och fiskefonderna.

¹⁹ T.ex. inom service och krishantering.

Den preliminära omfattningen, inklusive EU-medel, medel från tredjeland samt offentlig och privat nationell medfinansiering, av de sex gränsregionala och tre transnationella programmen som Sverige deltar i, uppgår totalt till ca 13 731 miljoner kronor (se tabell 2.13). Av de territoriella programmen är det Sverige–Norge som t.o.m. 2014 redovisas på statsbudgeten (se avsnitt 2.7).

Tabell 2.13 Den preliminära omfattningen, inkl. EU-medel samt offentlig och privat nationell medfinansiering, för de sex gränsregionala och tre transnationella programmen som Sverige deltar i 2014–2020¹

Program/mnkr	Struktur-fondsmedel	Nationella medell ²	Totala medel
Nord	352	346	698
Botnia-Atlantica	305	260	565
Sverige-Norge	396	832	1 228
Öresund-Kattegatt-Skagerrak	1 138	1 420	2 558
Central Baltic	1 027	319	1 346
South Baltic	696	168	864
Östersjöprogrammet	2 214	595	2 809
Nordsjöprogrammet	1 403	1 523	2 926
Norra Periferin och Arktis	421	316	737
Summa	7 952	5 779	13 731

¹ Förslag till samarbetsprogram räknat på växelkurs 8,39 i enlighet med förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder.

² Detta avser privata och offentliga medel samt medel från tredjeland.
Källa: Förslag till samarbetsprogram perioden 2014–2020.

Förutom gränsregionala och transnationella program kommer Sverige att delta i fyra interregionala nätverksprogram där samtliga 28 medlemsstater deltar. Dessa program är Urbact, Interreg Europe, Espon och Interact. Den förra regeringen har i juni respektive i juli 2014 överlämnat programmen till kommissionen för godkännande och beslut väntas fattas under slutet av 2014.

Regionala företagsstöd

Med regionala företagsstöd avses bidrag i form av de s.k. selektiva regionala företagsstöden, regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling, sysselsättningsbidrag och såddfinansiering. Dessutom avses det generella regionala företagsstödet transportbidrag.

Investeringar som får regionala företagsstöd finansieras till största delen av företagen själva eller via den reguljära kapitalmarknaden.

Sverige får ha nationella stödområden som omfattar 12,26 procent av befolkningen från och med den 1 juli 2014. För perioden 2007 t.o.m. den 30 juni 2014 var motsvarande siffra 15,3 procent. Indelningen framgår av förordningen om stödområden för vissa regionala företagsstöd.

Det nya stödområdet baseras på Sveriges glest befolkade områden och innebär en renodling till gleshet som utgångspunkt för prioriterade områden enligt kommissionens riktlinjer. De fem nordligaste länen är utgångspunkten för det svenska stödområdet. Den förra regeringens förslag till nytt stödområde grundar sig på följande kriterier:

- Att området har mindre än 12,5 invånare per km².
- Att området ingår i stödområde i nuvarande period.
- Att området som helhet bedöms ha permanenta nackdelar såsom avfolkning och långa avstånd till större marknader.

Kommissionen har i mars 2014 godkänt den förra regeringens förslag till nytt stödområde för perioden 2014–2020.

Med anledning av de förändringar som kommissionen genomför av statsstödsregelverket har den förra regeringen gjort en översyn av de regionala företagsstöden och anpassat stödinstrumenten för att hantera såväl gleshetsproblematiken som de socioekonomiska skillnaderna i övriga delar av landet.

Resultatindikatorer

Resultatindikatorerna för de selektiva regionala företagsstöden, förutom såddfinansiering, är förväntat antal nya arbetstillfällen uppdelat på kvinnor och män och totalbeloppet för de investeringar som beräknas delfinansieras av stöden.

För samtliga regionala företagsstöd finns också indikatorer över antalet anställda kvinnor och män samt könsfördelningen i såväl ledning som styrelse i de stödmottagande företagen.

För regionalt investeringsstöd, sysselsättningsbidrag och regionalt bidrag till företagsutveckling finns även resultatindikatorer avseende den ekonomiska tillväxtaspekten såsom

förädlingsvärde, omsättning och vinstmarginal hos de företag som fått stöd.

Statistiken för de selektiva regionala företagsstöden avser beviljade stöd under 2013. Statistiken för transportbidrag avser utbetalda medel 2013, eftersom beslut om och utbetalning av transportbidrag fattas vid samma tillfälle.

I tabell 2.14 redovisas vissa resultatindikatorer och i tabell 2.15 redovisas beviljade selektiva regionala företagsstöd under 2013 fördelade på län.

Tabell 2.14 Vissa resultatindikatorer om beviljade selektiva regionala företagsstöd 2010–2013¹

	2010	2011	2012	2013
Beviljat belopp (mnkr)	613	663	592	551
Beräknat antal nya arbetstillfällen totalt ²	4 905	3 676	3 775	3 689
Beräknat antal nya arbetstillfällen kvinnor ²	1 904	1 514	1 586	1 537
Beräknat antal nya arbetstillfällen män ²	3 001	2 162	2 189	2 152
Investeringar som beräknas delfinansieras med de selektiva regionala företagsstöden (mnkr) ³	2 448	5 451	2 698	2 072

¹ Regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling, sysselsättningsbidrag och såddfinansiering.

² Exkl. såddfinansiering eftersom detta inte beräknas.

³ Exkl. sysselsättningsbidrag.

Källa: Tillväxtverket.

Tabell 2.15 Beviljade selektiva regionala företagsstöd av länsstyrelser, berörda landsting, samverkansorganet i Kalmar län och Gotlands kommun samt Tillväxtverket under 2013 fördelade på län¹

Län	Regionalt investeringsstöd (mnkr)	Regionalt bidrag till företagsutveckling (mnkr)	Såddfinansiering (mnkr)	Beräknad sysselsättningsökning	Summa (mnkr)
Stockholm	0	0,4	0	10	0,4
Uppsala	0	0	0	0	0
Södermanland	0	0,2	0	7	0,2
Östergötland	0	0,6	2,8	1	3,4
Jönköping	0	2,6	0	77	2,6
Kronoberg	0	0,3	0	1	0,3
Kalmar	27,5	13,1	3,1	909	43,7
Gotland	0	2,4	0	11	2,4
Blekinge	0	3,8	0,1	74	3,9
Skåne	0	0	0	0	0
Halland	0	2,7	0	0	2,7
Västra Götaland	10,0	14,2	25,4	388	49,6
Värmland	28,1	16,9	0	515	45,0
Örebro	0	14,5	3,3	162	17,8
Västmanland	0	6,7	1,6	63	8,3
Dalarna	9,5	14,2	1,5	85	25,2
Gävleborg	2,6	22,4	0,2	369	25,2
Jämtland	86,5	17,8	13,6	205	117,9
Västernorrland	14,0	41,1	4,0	276	59,1
Västerbotten	23,7	30,6	9,4	273	63,7
Norrbottnen	48,8	21,9	9,0	263	79,7
Summa	251	226	74	3 689	551

¹ Inga sysselsättningsbidrag beviljades under 2013.

Källa: Tillväxtverket.

Selektiva regionala företagsstöd

Totalt beviljades ca 551 miljoner kronor i selektiva regionala företagsstöd under 2013.

Av dessa medel beviljades ca 79 miljoner kronor som regionalt investeringsstöd till i Sverige nystartade företag. Av beviljat stöd till

företag avser 70 procent av beloppet små och medelstora företag, dvs. företag med 0–249 anställda. Investeringar som beräknas del-finansieras av beviljade stöd uppgick till ca 2 072 miljoner kronor.

Antalet regionala företagsstödsärenden under 2013 var 1 886 stycken. Sysselsättningen förväntas öka med 3 689 arbetstillfällen, varav ca 1 537 väntas tillfalla kvinnor och ca 2 152 väntas tillfalla män.

Regionala företagsstöd fördelade på verksamhetsart
I tabell 2.16 framgår de selektiva regionala företagsstöden fördelade på verksamhetsart.

Tabell 2.16 Beviljade selektiva regionala företagsstöd¹ fördelade på de största verksamhetsarterna 2013

Verksamhetsart	Antal ärenden	Beviljat stöd (mnr)
Tillverkning	649	233
Hotell och restaurangverksamhet	112	91
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	340	65
Kultur, nöje och fritid	73	35
Informations- och kommunikationsverksamhet	168	27
Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar	210	25
Fastighetsverksamhet	29	22
Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	67	15
Summa	1 648	512

¹ Avser regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling och såddfinansiering.

Källa: Tillväxtverket.

Uppföljning av tidigare beviljat stöd

Tillväxtverket har jämfört företag som beviljats regionala företagsstöd under 2009 med kontrollgrupper. Mätperioden avsåg åren 2009–2012.

Enligt Tillväxtverket har de företag som fått regionala företagsstöd haft en bättre utveckling än jämförelsegrupperna beträffande samtliga studerade nyckeltal; omsättning, vinst och förädlingsvärde.

Regionalt transportbidrag

Det regionala transportbidraget kompenserar företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor och stimulerar till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Följande indikatorer har använts för att följa utvecklingen

av transportbidraget: stimulans till ökad vidareförädling, utbetalning per län, fördelning på verksamhetsart och transportmedel samt antal arbetsställen och anställda i stödföretagen.

Under 2013 har transportbidraget kompenserat de företag som fått bidrag för sina transportkostnader med i genomsnitt ca 27 procent. Enligt Tillväxtverket instämmer knappt 42 procent av arbetsställena helt eller till stor del i att bidraget har bidragit till ökad vidareförädling.

Under 2013 har knappt 360 miljoner kronor betalats ut i transportbidrag, se tabell 2.17.

Tabell 2.17 Utbetalt regionalt transportbidrag fördelat på län 2009–2013

Miljoner kronor

Län	2009	2010	2011	2012	2013
Västernorrland	38	37	37	42	40
Jämtland	53	45	45	53	48
Västerbotten	159	165	169	179	160
Norrbottnen	127	119	125	117	111
Summa	376	366	377	391	360

Källa: Tillväxtverket.

Trävarutillverkning är den verksamhetsart som får störst andel transportbidrag. År 2013 var andelen 38 procent vilket är en marginell ökning jämfört med föregående år.

Som framgår av tabell 2.18 står biltransporterna för majoriteten av de utförda transporter. Under 2013 uppgick de till ca 84 procent vilket är en marginell minskning jämfört med föregående år. I biltransporterna ingår även kombitransporter, dvs. där godset omlastas till tåg under en del av transportsträckan.

Tabell 2.18 Transportbidrag fördelat på transportmedel 2009–2013

Miljoner kronor

Transportmedel	2009	2010	2011	2012	2013
Tåg	32	35	35	30	31
Bil	315	297	313	332	304
Båt	29	34	28	29	25
Summa	376	366	377	391	360

Källa: Tillväxtverket.

Av de arbetsställen som fick bidrag under 2013 hade 32 procent färre än 10 anställda och 77 procent färre än 50 anställda.

Uppföljning av tidigare beviljat stöd

Tillväxtverket har jämfört företag som beviljats regionalt transportbidrag under 2009 med kontrollgrupper. En kontrollgrupp (benämns A nedan) bestod av företag belägna i samma geografiska område, verksamma i samma branscher och i liknande storlek som stöd-företagen. En annan kontrollgrupp (benämns B nedan) bestod av Sveriges övriga företag med minst en anställd. Mätperioden avsåg 2009–2012.

Företagen som mottagit transportbidrag har haft en bättre vinstutveckling än kontrollgrupperna men till skillnad från kontrollgrupperna har de inte kommit tillbaka till samma vinstmarginal som före den ekonomiska krisen 2008/09. Förädlingsvärdet har utvecklats likvärdigt med kontrollgruppen A och något högre än kontrollgruppen B.

Utvärderingar av vissa regionala företagsstöd

Tillväxtanalys har gjort en utvärdering av konsultcheckar inom ramen för regionalt bidrag till företagsutveckling, en effektutvärdering av bl.a. regionalt investeringsstöd och en effektutvärdering av transportbidraget. För ytterligare information om dessa utvärderingar se budgetpropositionen för 2014, utg. omr. 19 avsnitt 2.5.1. För information om utvärdering av den regionala nedsättningen av sociala avgifter se budgetpropositionen för 2013, utg. omr. 19 avsnitt 2.5.1.

Utvärdering av en särskild satsning

Den förra regeringen beviljade 2011 Pinnacle AB ett bidrag om 103 miljoner kronor för en investering på över 3 miljarder kronor för att möjliggöra en etablering i Luleå. Tillväxtverket har låtit utvärdera insatsen och redovisade resultaten till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i maj 2014.²⁰ Tillväxtverket konstaterar att utöver de direkta sysselsättningseffekterna i företaget har investeringen också skapat kringeffekter såsom följd-etableringar av andra företag, embryo till ett nytt regionalt innovationssystem och effekter på regionalt samarbete.

Uppföljning av jämställdhetsindikatorer

Könsuppdelade indikatorer för de regionala företagsstöden avseende de företag som beviljades bidrag under 2013 redovisas i tabell 2.19.

Dessa siffror kan exempelvis jämföras med Tillväxtverkets urvalsundersökning som visar att 77 procent av företagsledarna i svenska företag med 0–49 anställda är män.

²⁰ Rapporten Etableringen av Facebooks europeiska datacenter i Sverige och Luleå (Tillväxtverket, Rapport 0170).

Tabell 2.19 Jämställdhetsindikatorer för regionala företagsstöd 2013

	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Företagsledning ¹ andel kvinnor (%)	Företagsledning ¹ andel män (%)	Styrelsen andel kvinnor (%)	Styrelsen andel män (%)
Regionalt investeringsstöd	652	1 749	13	87	23	77
Sysselsättningsbidrag	-	-	-	-	-	-
Regionalt bidrag till företagsutveckling	2 762	7 854	19	81	23	77
Såddfinansiering	327	1 066	13	87	20	80
Transportbidrag	5 968	21 135	8	92	22	78
Summa	9 709	31 804	-	-	-	-

¹ VD eller kontaktperson.
Källa: Tillväxtverket.

Tabell 2.20 Fördelning av kvinnor och män i procent av beräknad sysselsättningsökning genom regionala företagsstöd åren 2010–2013

Stödform		2010	2011	2012	2013
Regionalt investeringsstöd	Kvinnor	40	42	43	44
	Män	60	58	57	56
Regionalt bidrag till företagsutveckling	Kvinnor	38	41	42	41
	Män	62	59	58	59
Sysselsättningsbidrag	Kvinnor	36	49	43	0
	Män	64	51	57	0

Källa: Tillväxtverket.

I tabell 2.20 framgår fördelningen av kvinnor och män i procent av beräknad sysselsättningsökning genom de regionala företagsstöden. Beräknad sysselsättningsökning för kvinnor har totalt sett ökat de senaste åren.

Kommersiell service i gles- och landsbygd

Resultatindikatorer

Resultatindikatorer för kommersiell service är utvecklingen av tillgången till kommersiell service, utvecklingen av stödet till kommersiell service, antal kvinnor respektive män som finns anställda på ett arbetsställe som fått stöd enligt förordningen om stöd till kommersiell service samt antal kvinnor och män i styrelsen i organisationen.

Regionala serviceprogram 2009–2013

Regionala serviceprogram ska samordna de aktörer och de insatser som genomförs i syfte att öka tillgänglighet till service för medborgare och företag. Länsstyrelser och berörda landsting,

kommun och samverkansorgan ansvarar för genomförandet av programmen.

Genomförandet av de regionala serviceprogrammen perioden 2009–2013 har avslutats. Tillväxtverket konstaterar i slutrapporten, (Tillväxtverket, Rapport 0164) som redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i mars 2014, att samtliga län har genomfört insatser som syftar till att stödja dagligvarubutiker och drivmedelsstationer. Andra insatser som ofta prioriterats är samordning av olika typer av service, insatser för tillgänglighetsanpassningar av lokaler, kommunala servicestrategier, kompetensutveckling samt tekniska lösningar för bredband och grundläggande betaltjänster. Inom ramen för programmen har det sammantaget genomförts en mängd olika insatser för att stärka de mest strategiska serviceställena i gles- och landsbygder.

I Tillväxtanalys rapport Utvärdering av regionala serviceprogram perioden 2009–2013 (Tillväxtanalys, Rapport 2014:03), som redovisades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i april 2014, framgår att de mest hållbara servicelösningarna är de som har ett långsiktigt perspektiv och där många olika aktörer tar ett gemensamt ansvar för att utveckla och bevara servicen. Tillväxtanalys konstaterar vidare att de stora omstruktureringarna på dagligvarumarknaden och drivmedelsmarknaden har påverkat nätet av butiker och drivmedelsstationer, men att en del av de negativa konsekvenserna för gles- och landsbygder har kunnat mildras genom stöd till lokala initiativ och satsningar på nya serviceställen på strategiska orter.

Stöd till kommersiell service

I arbetet med att främja en god tillgång till kommersiell service för kvinnor, män och företag kan stöd beviljas enligt förordningen om stöd till kommersiell service. Stödet är ett viktigt verktyg i det lokala och regionala arbetet inom det kommersiella serviceområdet och det kombineras ofta med andra insatser som genomförs för att öka den ekonomiska hållbarheten för dagligvarubutiker och drivmedelsstationer i s.k. serviceglesa områden.

Tillväxtanalys bedömer att även små förändringar i det befintliga nätet av butiker och drivmedelsstationer ofta medför en försämrad tillgänglighet till service (Tillväxtanalys, Rapport 2014:03). De mest strategiska serviceställena har därför stor betydelse för tillgängligheten till service. Utan stödet till dessa serviceställen hade enligt Tillväxtanalys tillgängligheten till både drivmedel och dagligvaror varit betydligt sämre i många gles- och landsbygder.

Tabell 2.21 Beslutat stöd till kommersiell service, fördelat på län åren 2010–2013

Miljoner kronor

Län	2010	2011	2012	2013
Stockholm	1,3	0,6	0	0,1
Uppsala	0,8	0,6	0,1	0,2
Södermanland	0,3	0,1	0	0,2
Östergötland	2,6	2,0	1,4	2,7
Jönköping	1,0	1,0	1,6	1,3
Kronoberg	3,0	2,0	3,0	2,4
Kalmar	4,8	3,8	2,9	4,5
Gotland	0,8	0,6	0,8	0,1
Blekinge	1,1	1,8	1,8	1,4
Skåne	0	0	0	0,1
Halland	1,5	1,1	0,8	0,3
Västra Götaland	1,5	2,0	2,3	2,2
Värmland	5,4	4,2	1,7	5,4
Örebro	2,7	2,5	1,4	1,5
Västmanland	1,1	1,0	0,5	1,0
Dalarna	7,2	4,8	3,2	4,4
Gävleborg	2,1	2,1	2,0	3,6
Jämtland	4,5	4,2	5,5	6,9
Västernorrland	5,6	3,9	2,9	5,3
Västerbotten	5,8	5,4	4,9	5,2
Norrbottnen	4,5	3,9	4,7	4,3
Summa	58	48	42	53

Källa: Tillväxtverket.

Under 2013 beviljades stöd till kommersiell service med totalt ca 53 miljoner kronor. Denna summa inkluderar ca 14,5 miljoner kronor av den förra regeringens särskilda satsning på 80 miljoner kronor perioden 2011–2014 (se nedan). För 2013 har stöd till kommersiell service beviljats med ca 31 miljoner kronor som investeringsbidrag, ca 12 miljoner kronor som hemsändningsbidrag samt ca 10 miljoner kronor som servicebidrag. Under året har investeringslån beviljats med ca 0,2 miljoner kronor. I tabell 2.21 framgår beslutade stöd till kommersiell service fördelat på län.

Antalet anställda i företag som beviljats stöd till kommersiell service var totalt 1 038 stycken. Av dessa var 331 män (32 procent) och 707 kvinnor (68 procent). Andelen kvinnor och män i styrelser var 43 respektive 57 procent. Den genomsnittliga andelen kvinnor och män i företagsledningar var 41 respektive 59 procent.

Enligt förordningen (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken finns möjlighet att stödja utvecklingsprojekt inom ramen för de regionala serviceprogrammen. Beslutade projektmedel under 2013 uppgår till 4,4 miljoner kronor och dessa har medfinansierats med motsvarande belopp. Dessa medel har bl.a. gått till insatser för samordning av kommersiell och offentlig service, utveckling av dagligvarubutiker och drivmedelstationer via landsbygdsmentorer samt till insatser för att öka kunskapen om energieffektivisering av dagligvarubutiker.

Särskilda insatser inom området kommersiell service

Den förra regeringen beslutade i oktober 2009 att tilldela Tillväxtverket 17 miljoner kronor för att utveckla lokalt anpassade servicelösningar under perioden 2009–2013. Insatserna har slutredovisats till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i februari 2014 (Tillväxtverket, Lokala servicelösningar). Insatserna har varit ett viktigt finansiellt verktyg för att kunna genomföra insatser inom ramen för de länsvisa regionala serviceprogrammen. Insatserna har enligt Tillväxtverket bidragit till att nätverk skapats, att samverkan har ökat mellan olika aktörer samt att olika lokala servicelösningar genomförts.

Den förra regeringen beslutade i januari 2012 om en extra satsning om 15 miljoner kronor under perioden 2012–2014 för att stärka den

lokala nivåns, främst kommunernas, arbete med att effektivisera och samordna olika typer av service i gles- och landsbygder. I en delredovisning som inkom den 30 april 2014 (Tillväxtverket, Pilotkommuner för serviceutveckling) framgår att alla 13 deltagande kommuner arbetar strategiskt med frågor som rör service till kommunens invånare och företag. Kommunerna har exempelvis integrerat dessa frågor i sina översiktsplaner. En slutrapport med redovisning av genomförda insatser och resultat ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast i februari 2016.

Totalt har den förra regeringen under perioden 2009–2014 beslutat om 145 miljoner kronor i extra medel till kommersiell service.

Den förra regeringen beslutade i januari 2014 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att undersöka förutsättningarna för ett stöd riktat till kommersiell service och viss offentlig service i de glesbygdsområden i landet som är särskilt sårbara och utsatta (dir. 2014:4). Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 31 mars 2015.

Den förra regeringen lämnade i mars 2014 propositionen Lättnad i lagen om skyldighet att tillhandahålla förnybara drivmedel (prop. 2013/14:181). I propositionen föreslås huvudsakligen två ändringar. Den första ändringen innebär att gränsen för skyldigheten att tillhandahålla förnybara drivmedel höjs från 1 000 till 1 500 kubikmeter konventionella bränslen (bensin eller diesel). Följaktligen kommer endast säljställen (bensinstationer) som har en årlig försäljning som överstiger 1 500 kubikmeter konventionella bränslen att i fortsättningen omfattas av skyldigheten. Den andra ändringen innebär att möjligheten att få dispens i det enskilda fallet permanentas. En dispens får ges framöver för den tid som är rimlig med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Riksdagen har antagit den förra regeringens förslag (bet. 2013/14:TU13, rskr. 2013/14:301 och 302). I dag ska en sådan dispens vara tidsbegränsad, oavsett omständigheter. Ändringarna trädde i kraft den 1 augusti 2014.

Internationell utblick och samarbeten

Sverige blir alltmer integrerat i ett globaliserat sammanhang, vilket bl.a. märks genom att

svenska företag ingår i internationella företagskonstellationer och värdekedjor

Sveriges grannländer och EU i sin helhet har stor betydelse för svenska företag och Sveriges hållbara tillväxt. Ungefär två tredjedelar av all svensk handel bedrivs med länder inom EU. Hälften av denna handel sker med länder i Östersjöregionen.

Svenska regioner i internationell jämförelse

Sverige är ett mycket glest befolkat land. Befolkningstätheten ligger på 23 invånare per km² vilket kan jämföras med 117 invånare per km² för EU-27. Det är bara Stockholms, Malmös och Göteborgs FA-regioner som har en högre befolkningstäthet än genomsnittet i EU. Åtta svenska FA-regioner har en täthet på mindre än en invånare per km². Samtidigt är Sverige ett land med mycket hög befolkningskoncentration, där en stor andel av befolkningen bor på en relativt liten del av landets yta. Endast fem OECD-länder har en större befolkningskoncentration än Sverige räknat på länsnivå eller motsvarande.

Mellan åren 2001–2011 ökade befolkningen i Sveriges storstadslän och i övriga Sydsverige, medan norra Sverige liksom stora delar av Östeuropa och norra Tyskland hade befolkningsminskning under samma period. Prognoser visar att 60 procent av Europas regioner kommer få en minskande befolkning till 2050, vilket är en effekt av den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning. Sverige som helhet beräknas dock få en befolkningsökning med ca 20 procent under samma period.

2011 var andelen personer äldre än 65 år 18,5 procent i Sverige och 17,5 procent inom EU. Om 50 år kommer, enligt beräkningarna från Eurostat, Sverige ha en andel på 26,3 procent och EU en andel på 29,5 procent. FA-regioner som Dorotea, Åsele, Pajala och Överkalix har dock redan i dag en befolkningsandel på över 30 procent som är 65 år eller äldre.

Koncentrationen av antalet sysselsatta och av produktionsvärden ökar i flertalet OECD-länder. Sverige är tillsammans med Ungern och Finland de OECD-länder där störst andel av tillväxten sker i bara 10 procent av regionerna. Samtliga svenska regioner ligger dock över eller mycket nära EU-genomsnittet avseende BNP per capita.

Förutsättningarna för fortsatt tillväxt är också goda i svenska regioner, då utbildningsnivåer och

innovationsförmåga ligger väl i nivå eller högre än i jämförbara EU-regioner. Bl.a. de nordiska länderna har höga utbildningsnivåer och relativt små regionala skillnader. I Tyskland, Spanien och Frankrike är skillnaderna större mellan regionerna. Generellt lägre utbildningsnivåer finns i många östeuropeiska länder och Sydeuropa. Även innovationsförmågan är generellt sett högre och visar mindre regional variation i de nordiska länderna.²¹

Nordiskt regionalpolitiskt samarbete

År 2013 var Sverige ordförandeland i Nordiska ministerrådet. Under året inleddes genomförandet av ett nytt regionalpolitiskt samarbetsprogram som har följande teman: Regionalt hållbar välfärdsutveckling – med hänsyn till de demografiska utmaningarna i Nordens regioner, Hållbar regional utveckling i Arktis samt Grön tillväxt i alla regioner – med fokus på innovationer respektive hållbar stadsutveckling och fysisk planering. Nordregio är sekretariat för arbetsgrupperna. Ämbetsmannakommittén²² beslutade också om en ny treårig finansiering av de Nordiska gränskommittéerna som främjar gränsregionalt samarbete och borttagandet av gränshinder samt inledde genomförandet av en plan för jämställdhetsintegrering av det regionalpolitiska samarbetet.

Arbetsgruppen för hållbar välfärd och demografi har bildat en gemensam Nordisk plattform för kunskapsuppbyggnad och erfarenhetsutbyte kring demografiska utmaningar och möjligheter. 4 miljoner danska kronor avsattes till en ny omgång av det Nordiska Demografiprogrammet och medel fördelades till sex demografiprojekt mellan Nordiska kommuner och regioner. År 2013 etablerades även Nordregio forum, som en årligen återkommande mötesplats för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan forskare, tjänstemän och politiker i de Nordiska länderna i frågor som rör hållbar regional tillväxt och utveckling i Norden.

2.5.3 Analys och slutsatser

Så utvecklas Sverige och dess regioner

Förutsättningarna för att skapa konkurrenskraftiga och attraktiva regioner varierar över landet. Kvinnors och mäns möjligheter att bo samt etablera företag och verksamheter är beroende av ett antal grundläggande förutsättningar. Tillgång till transporter och andra former av kommunikationer, attraktiva livs-, boende-, natur- och kulturmiljöer, kulturvärden samt närhet till utbildning och forskning är av stor betydelse för regioners utvecklingsnivå.

I takt med att nya internationella aktörer tillkommer och klättrar i värdekedjan förändras spelplanen för de svenska företagen. Viss kunskap som är relevant för företagen är inte begränsad av nationens gränser utan hämtas snarare på en global marknad. Annan kunskap, ofta benämnd tyst kunskap, främjas ofta i nätverk i den lokala eller regionala miljön och är betydligt trognare geografiskt. Anledningen till detta är att konkurrenskraft i dag har att göra med företags möjlighet och förmåga att ta till sig information och kunskap samt vara lärande och innovativa vilket bl.a. främjas i den lokala och regionala miljön.

Regioner med likartade strukturella förutsättningar utvecklas olika – det gäller såväl i gles- och landsbygder som i små och medelstora städer och storstadsområden. Den generella bilden är att befolkningsmässigt större regioner, bl.a. städer, med väl utvecklade kommunikationer är mer attraktiva och har bättre förutsättningar för hållbar tillväxt än befolkningsmässigt mindre och perifert belägna regioner, med sämre utvecklade kommunikationer. Denna bild nyanseras dock i vissa fall av att ett antal befolkningsmässigt små regioner har särskilda förutsättningar som ger mycket goda möjligheter till en hållbar tillväxt och attraktivitet, exempelvis genom att regionerna har resurser som råvaror, en attraktiv natur, kultur och boendemiljö eller en särskild näringslivsstruktur. Men även andra befolkningsmässigt mindre regioner har möjligheter att utvecklas. Ett exempel på detta är en höjd sysselsättningsgrad i flera Norrlandsregioner under perioden 2002–2012. Även andelen arbetssökande har minskat, för att nu vara bland de lägsta i landet. Regioners utvecklingsnivå påverkas även av faktorer som

²¹ Tillväxtnanalys 2013, Regional tillväxt 2013 – en rapport om regional tillväxt och utveckling. Rapport 2013:06.

²² Ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (ÄK-R) är ministerrådets beredande och verkställande organ inom det regionalpolitiska samarbetet.

nyföretagande, företagsutveckling, innovationsförmåga, it-investeringar, flexibilitet, lärande och regionalt ledarskap samt av möjligheten att samarbeta med regioner i grannländerna, för att bl.a. skapa större arbetsmarknader. Denna typ av samverkan kan stärkas t.ex. inom ramen för det Nordiska gränshindersarbetet och gränsregionala samarbetet samt i arbetet med genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen.

Svenska regioner i en internationell jämförelse och Nordiska samarbetet

Regeringen gör bedömningen att alla regioner är viktiga för Sveriges hållbara tillväxt och att regional koncentration till vissa regioner kan kombineras med en hög produktivitet i alla regioner. Stora delar av landet har demografiskt betingade utmaningar som enligt prognoserna fortsätter att växa. De glesbefolkade delarna av landet har i detta avseende större utmaningar att hantera än andra delar av landet då försörjningen av välfärdstjänster, service och arbetskraft blir extra kostsam och komplex. Samordnade insatser från ett flertal olika politikområden blir därmed extra viktiga för att höja den regionala attraktiviteten. Regeringen gör bedömningen att det är viktigt att fortsätta att satsa på alla regioners långsiktigt hållbara tillväxt.

Regeringen bedömer vidare att det Nordiska regionalpolitiska samarbetet kommer att bidra till värdefulla kunskaper för att bl.a. ta sig an de demografiska utmaningarna och bidra till en grön tillväxt.

Främja lärandet

De senaste åren har flera insatser i syfte att stärka arbetet med analyser, uppföljning, utvärdering och lärande genomförts. Det handlar bl.a. om inrättande av en analysgrupp och regionala lärandeplaner. Det handlar även om att strukturfondsprogrammen perioden 2014–2020 kommer ha ett ökat fokus på resultat. För att ytterligare stärka lärandet kommer dessutom ett processtöd riktat till de regionala strukturfondsprogrammen att inrättas på Tillväxtverket. Sammantaget gör regeringen bedömningen att dessa åtgärder kommer att stärka lärandet. Det finns emellertid enligt regeringen behov av att

vidareutveckla lärandet för att bidra till utvecklingen av politiken.

Strategier för hållbar regional tillväxt

En central del i den regionala tillväxtpolitiken är ömsesidig samordning av långsiktiga nationella strategier med regionala strategier och program. De skapar bättre förutsättningar för ett långsiktigt hållbart tillväxtarbete eftersom en förbättrad samverkan mellan olika geografiska nivåer skapar effektivare lösningar och främjar synergier mellan aktörer och sektorer.

Regionala utvecklingsstrategier

De regionala utvecklingsstrategierna har en central roll i genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken. Genom att de kombinerar specifika regionala förutsättningar med det övergripande målet för den regionala tillväxtpolitiken bidrar de till måluppfyllnaden på nationell nivå. De regionala utvecklingsstrategiernas breda inriktning har även en stark koppling till målen i Europa 2020-strategin och bidrar därmed till Sveriges måluppfyllelse på EU-nivå.

De regionala utvecklingsstrategiernas inriktning och det tillväxtarbete som bedrivs på regional nivå ligger väl i linje med inriktning och prioriteringar för den regionala tillväxtpolitiken. Strategierna utgör ett centralt verktyg för dialogen mellan den lokala, regionala och nationella nivån samt gentemot län i andra länder. Dessutom stärker de samordningen av det regionala tillväxtarbetet och binder samman olika planeringsprocesser lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

EU:s strategi för Östersjöregionen

Regeringen ser positivt på att arbetet med EU:s strategi för Östersjöregionen ger upphov till ökade samarbeten mellan myndigheter inom Sverige men också att flernivåsamarbetet har ökat, ofta i form av gemensam projektverksamhet. Regeringen bedömer det svenska deltagandet i genomförandet av strategin som framgångsrikt. Regeringen välkomnar strategins förankring i ramförordningen för Europeiska struktur och investeringsfonderna och att samtliga regionala, nationella och territoriella program har möjlighet att bidra till genomförandet. Det finns ett fortsatt behov av starkt lokalt och regionalt deltagande och

förankring för att strategin ska fungera och utvecklas vidare. Genom ett gott samarbete via ökad tvärssektoriell samverkan och stärkt flernivåstyre mellan aktörer inom bl.a. näringsliv, universitet, högskolor, statlig, regional och lokal förvaltning samt det civila samhället kan målen i strategin uppnås och strategin utvecklas vidare.

Utveckla arbetet med regionala forsknings- och innovationsmiljöer

Regeringen ser behov av att regionerna utvecklar arbetet med innovationer samt regionala forsknings- och innovationsmiljöer fram till 2020. Regeringen ser i detta sammanhang positivt på att flera län tagit fram regionala innovationsstrategier eller motsvarande samt att de har lyft innovationsfrågorna i sina respektive regionala utvecklingsstrategier.

Tvärssektoriell styrning, samverkan och dialog

Medlen inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt fungerar ofta som katalysatorer som leder till att strategiska insatser kan komma till stånd. Medlen inom utgiftsområdet påverkar utvecklingen i regionerna när dessa används i samverkan med övriga offentliga och privata aktörers resurser. Åtgärder som finansieras inom utgiftsområdet stöder därför ofta samordnade processer och medför att investeringar görs mer samlat och sektorsövergripande. Till exempel bidrar den projektverksamhet länen beslutar om inom anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* till att tre gånger så mycket medel tillförs av andra aktörer i form av medfinansiering. En styrning som främjar flernivåsamverkan syftar till att stärka genomförandet av nationella och regionala strategier, förbättra samordningen och skapa synergieffekter mellan olika finansiella resurser samt mellan regionala och nationella program och insatser.

Kontinuerliga dialoger och samverkan mellan nivåer och sektorsområden har bidragit till att utveckla inriktningen för det regionala tillväxtarbetet samt genomförandet av olika insatser. Detta förutsätter bl.a. ett starkt regionalt inflytande och ansvar över vissa statliga tillväxtresurser och frågor av betydelse för en hållbar regional tillväxt. Även erfarenhetsutbyte och samarbeten inom och mellan regioner och mellan olika sektorsområden är betydelsefullt för att stärka det regionala tillväxtarbetet.

På såväl internationell som på nationell, regional och lokal nivå bör i högre grad potentialen hos flera sektorsområden och de möjliga synergier som ett ökat samarbete mellan sektorsområdena kan ge nyttjas. Styrningen av enskilda statliga myndigheter och samordningsuppdrag till flera statliga myndigheter och aktörer på nationell, regional och lokal nivå är betydelsefullt för att främja det regionala tillväxtarbetets förutsättningar.

Det strategiska arbetet med framför allt de regionala utvecklingsstrategierna, strukturfondsprogram och regionala serviceprogram har lett till ett mer samordnat regionalt tillväxtarbete.

Strategier för myndigheters medverkan i regionalt tillväxtarbete

Prioriteringar i de regionala utvecklingsstrategierna ska vara vägledande vid statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet. En stärkt koordinering av nationella initiativ och insatser samt förbättrad samordning mellan olika politikområden är betydelsefullt. Det är viktigt att statliga myndigheter har god kunskap om, och tar hänsyn till regionala förutsättningar och prioriteringar, inom ramen för sina respektive uppdrag. Samverkan med de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna är även viktigt för bästa möjliga effekter samt ökad måluppfyllelse i myndigheternas verksamhet på regional och lokal nivå. Myndigheterna kan, inom sina sakområden, bl.a. bidra med kunskap, metodutveckling och arenor för erfarenhetsutbyte i det regionala tillväxtarbetet. Aktörer med regionalt utvecklingsansvar efterfrågar dessutom en utvecklad samverkan med statliga myndigheter i relevanta delar av det regionala tillväxtarbetet.

För att samverka mellan myndigheter och regionalt utvecklingsansvariga ska utvecklas ytterligare har den förra regeringen i maj 2014 uppdragit åt de myndigheter som bedöms vara av särskild betydelse för det regionala tillväxtarbetet, att ta fram långsiktiga strategier för myndigheternas medverkan i det regionala tillväxtarbetet under perioden 2014–2020.²³

Hållbarhet för stärkt utvecklingskraft

Regeringen ser positivt på att regionerna och Tillväxtverket i ökad grad arbetar med såväl en ekonomiskt, socialt som miljömässigt hållbar utveckling. Detta är inte minst tydligt inom de regionala strukturfondsprogrammen och de territoriella programmen för perioden 2014–2020 samt i nyligen reviderade regionala utvecklingsstrategier.

Miljödriven näringslivsutveckling för stärkt konkurrenskraft

Det krävs förändringar i näringslivet, såväl strukturella förändringar som ökad resurseffektivitet i termer av minskad användning av energi, råvaror och ekosystemresurser. En ökad resurseffektivitet kan stärka näringslivets konkurrenskraft och bidra till en grön ekonomi och det generationsmål som riksdagen beslutat. Regeringen anser att arbetet med att främja miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher på nationell, regional och lokal nivå är en del i detta arbete. Genom att främja ett samarbete mellan regioner med olika förutsättningar och styrkeområden kan arbetet med miljödriven näringslivsutveckling stärkas.

Jämställdhet

Regeringen välkomnar att ett flertal län i dag använder jämställdhet som ett medel för att uppnå hållbar regional tillväxt och attraktionskraft, dvs. att ta till vara både kvinnors och mäns kunskaper, affärsidéer och innovationsförmåga. Men mycket arbete återstår i länen, bl.a. för att

uppnå jämställdhet i styrsystemen, erhålla en jämn könsfördelning bland företagare, minska könssegregeringen på arbetsmarknaden samt att nå utrikes födda kvinnor med företagsrådgivning och finansiering.

Den förra regeringens arbete för att stärka jämställdhetsperspektivet i det regionala tillväxtarbetet har även stärkt resurscentra för kvinnors möjligheter att verka i länen genom att öka kraven på de regionalt utvecklingsansvariga i länen, att arbeta med jämställdhetsintegrering. Det nationella stödet till resurscentra har bidragit till att stärka resurscentras kompetens och därmed deras möjlighet att påverka det regionala tillväxtarbetet.

Regeringen avser att fortsatt följa upp arbetet som aktörer med regionalt utvecklingsansvar bedriver för jämställd regional tillväxt.

Integration

Integrationsperspektivet har fått ökat fokus under 2013 i det regionala tillväxtarbetet, särskilt inom de regionala kompetensplattformarna och företagsfrämjandet. Det finns enligt regeringen behov av fortsatt uppföljning och erfarenhetsutbyte kring hur målgruppen utrikes födda kan nås samt tydligare samordning mellan ansvariga aktörer för att bättre ta till vara kompetens och entreprenörskap hos kvinnor och män med utländsk bakgrund inom det regionala tillväxtarbetet och därmed skapa en mer inkluderande regional tillväxt. Här bör Tillväxtverket även fortsättningsvis spela en viktig roll inom ramen för pågående uppdrag med regionala kompetensplattformar och stöd till företagande.

Särskilda initiativ

Förstärkt arbete med kompetensförsörjning

Ett framgångsrikt kompetensförsörjningsarbete på regional nivå är centralt för att tillvarata hela landets tillväxtpotential och skapa fler jobb. De regionala kompetensplattformarna har möjlighet att utvecklas till att fylla en central roll i detta arbete.

Alla län driver ett utvecklingsarbete inom ramen för sina kompetensplattformar. Utformning och innehåll i kompetensplattformarna skiljer sig åt vilket är naturligt, då även de regionala prioriteringarna och utmaningarna gör det. Regionalt bidrar plattformarsarbetet till en nära samverkan mellan

²³ Uppdrag om långsiktiga strategier har lämnats till Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Post- och telestyrelsen, Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen, Statens energimyndighet, Statens jordbruksverk, Statens kulturråd, Stiftelsen Svenska Film-institutet, Trafikverket och Verket för innovationssystem.

både företag, offentliga arbetsgivare och utbildningsanordnare med utgångspunkt i det regionala behovet av kompetens, inte minst utifrån det regionala näringslivets behov. Behovet av regionalt kompetensförsörjningsarbete är fortsatt stort och det är enligt regeringen viktigt att verksamheten fortsätter att utvecklas, inte minst inom området integration och mångfald, för att på ett bättre sätt ta till vara kompetensen hos utrikes födda kvinnor och män på arbetsmarknaden.

Regeringen anser att arbetet med regionala kompetensplattformar är ett långsiktigt arbete och att det är viktigt att plattformarna får fortsätta att utvecklas utifrån de olika förutsättningar som finns, och prioriteringar som görs i respektive län. Regeringen anser vidare att det är angeläget att samverka mellan arbetsmarknads-, utbildnings och den regionala tillväxtpolitiken stärks ytterligare för att gemensamt bidra till insatser för en bättre matchning på arbetsmarknaden i alla delar av landet.

Nationella myndigheter inom kompetensförsörjningsområdet kommer även fortsättningsvis att spela en viktig roll för att arbetet som pågår på regional nivå ska bli framgångsrikt. Det är angeläget att även fortsättningsvis följa hur berörda myndigheter, enskilt och gemensamt, bidrar till att stödja kompetensförsörjningsarbetet på regional nivå.

Stärkt samordning mellan det regionala tillväxtarbetet och den kommunala översiktsplaneringen

Den fysiska planeringen har fått en central roll för bl.a. lokal och regional näringslivsutveckling och utvecklingen av attraktiva livs- och boendemiljöer. Ett utvecklat inomregionalt samarbete för att stärka samordningen mellan det regionala tillväxtarbetet och den kommunala översiktsplaneringen är därför betydelsefullt. Ett flertal aktörer med regionalt utvecklingsansvar bedriver ett inomregionalt arbete med att stärka samordningen mellan den kommunala översiktsplaneringen och det regionala tillväxtarbetet. Denna samordning, liksom samarbetet mellan lokal och regional nivå i dessa frågor, behöver dock fortsatt utvecklas. Det rumsliga perspektivet i de regionala utvecklingsstrategierna behöver också fortsatt utvecklas, för att underlätta samspelet med den lokala nivån och den kommunala översiktsplaneringen.

Hållbar stadsutveckling

En tilltagande urbanisering skapar såväl utmaningar som möjligheter för att åstadkomma en ekonomisk, social och miljömässigt hållbar stadsutveckling. För att hantera detta och för att åstadkomma en hållbar utveckling av städer och stadsregioner och dess omland krävs långsiktig planering och sektorsövergripande lösningar. Regeringen anser därför att samordningen mellan olika politikområden med betydelse för en hållbar stadsutveckling behöver öka. Regeringen anser även att dialogen mellan aktörer på lokal, regional och nationell nivå, inom olika sektorsområden, behöver stärkas och att kunskapen om frågor av betydelse för en hållbar stadsutveckling behöver öka. Det är även betydelsefullt att erfarenheterna från insatser för hållbar stadsutveckling inom ramen för strukturfonderna, inklusive de territoriella samarbetsprogrammen, återförs till det regionala tillväxtarbetet.

Plattformen för hållbar stadsutveckling är enligt regeringen av central betydelse för att möjliggöra dialog, möten och kunskapsutveckling för aktörer på lokal, regional och nationell nivå.²⁴ Se även utg. omr. 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik.

Strukturfondsprogrammen tillför utvecklingsmedel till det regionala tillväxtarbetet

Insatserna inom de regionala strukturfondsprogrammen ska primärt användas till att främja strukturförändringar och regional konkurrenskraft samt svara mot hållbarhetsdimensionerna. Förutom betydande utvecklingsmedel som tillförs den regionala tillväxtpolitiken är strukturfondsprogrammen också ett instrument för att samla relevanta aktörer kring en gemensam strategi i programområdena, vilket underlättar långsiktiga insatser som både bygger på regionala och nationella prioriteringar. Regeringen anser att strukturfondsprogrammen bidrar till att skapa förutsättningar för konkurrenskraftiga företag och utvecklingskraft i regionerna.

²⁴ I mars 2013 gav regeringen i uppdrag till fem myndigheter att inrätta och förvalta en plattform för frågor om hållbar stadsutveckling.

Uppföljningen av de regionala strukturfondsprogrammen perioden 2007–2013 visar hittills goda resultat avseende nya jobb, nya företag och deltagande företag. Dock är resultaten fortfarande osäkra då det ännu är för tidigt att följa upp de långsiktiga effekterna på sysselsättning och hållbar tillväxt. Regeringen konstaterar också utifrån utvärderingar att insatserna i programmen generellt sett har ett näringslivsfokus. Förutsättningarna för näringslivets medverkan i genomförandet har underlättats ytterligare inför perioden 2014–2020.

Utifrån genomförda utvärderingar av EU:s gränsöverskridande program perioden 2007–2013 gör regeringen bedömningen att programmen bidrar till att skapa varaktiga gränsöverskridande samarbeten. Eftersom många av de utmaningar som Sverige och EU står inför sträcker sig över nationsgränser måste de lösas genom samarbete. Programmets mervärde kommer att öka perioden 2014–2020 eftersom programmen har ett större strategiskt fokus och starkare kopplingar till övriga program under ESI-fonderna. Dessutom har den finansiella omslutningen i programmen ökat med cirka 20 procent jämfört med perioden 2007–2013. Regional påverkansmöjlighet och god förankring av innehåll och prioriteringar både på lokal, regional och nationell nivå är vidare viktiga förutsättningar för ett lyckat genomförande.

Mot bakgrund av den arbetsplan som fondsamordningsgruppen tagit fram kommer partnerskapsöverenskommelsen att leda till förbättrad samordning under programperioden. Dels genom att myndigheterna kommer att fördjupa samarbetet i fondgemensamma frågor, dels genom den fondöverskridande arenan för information och dialog kring programmets genomförande som kommer att tillhandahållas inom ramen för myndigheternas samarbete.

Förbättrade möjligheter till finansiering och stöd

Ett väl fungerande system för kapitalförsörjning är avgörande för start och tillväxt i företag. Om inte marknaden fungerar tillfredsställande riskerar goda affärsidéer och innovationer att förbli utan finansiering och därmed inte realiserar. Insatser för att främja företagets kapitalförsörjning är en del i arbetet med att förbättra företagsklimatet och att stärka utvecklingskraften i alla delar av landet. De strukturella förutsättningarna

och behoven av kapitalförsörjning för utveckling av företagande, entreprenörskap och innovationer varierar dock över landet. Regeringen bedömer det som viktigt med insatser för att företag i alla delar av landet ska få förbättrade möjligheter till finansiering.

Risikkapitalprojektsatsningarna inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen syftar till att öka det regionala utbudet av risikkapital. Det finns en efterfrågan på fondernas verksamhet och privata investerare vill samarbeta med fonderna vilket är positivt. Det är dock för tidigt att bedöma fondernas framgång. Regeringens bedömning avseende offentliga finansieringsinsatser i övrigt redogörs för under utg. omr. 24 Näringsliv.

Utifrån Tillväxtanalys effektutvärdering av Regionalt bidrag till företagsutveckling (konsultcheckar) och effektutvärdering av regionalt investeringsstöd bedömer regeringen att stöden har bidragit till en hållbar tillväxt i stödföretagen och därmed kan bidra till ekonomisk utveckling i berörda regioner, inte minst i landsbygderna.

Den förra regeringens bedömning med anledning av stödet till Pinnacle Sweden AB etablering i Luleå är att satsningen förväntas leda till flera goda resultat.

Den förra regeringen har p.g.a. ändrade riktlinjer från kommissionen minskat stödområdet i Sverige. För att ge länen, såväl inom som utom stödområdet, bättre möjligheter till näringslivsfrämjande insatser har den förra regeringen beslutat att öka regionernas stödmöjligheter geografiskt. Förändringarna innebär också en ökad tydlighet i stödsystemet.

Regeringens bedömning är att de selektiva företagsstöden fyller en betydelsefull funktion i det regionala tillväxtarbetet genom att vara ett betydelsefullt komplement i kapitalförsörjningen till företag. De har enligt regeringen bidragit till en hållbar tillväxt i stödföretagen. Arbetet med att göra de regionala företagsstöden mer hållbara ur miljö- och jämställdhetsperspektiven bör enligt regeringen fortsatt ske genom bl.a. information och utveckling av normer och regelverk.

Det regionala transportbidraget har enligt regeringen kompenserat berörda företag i olika branscher för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor. Det har även delvis stimulerat till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Transportbidraget utjämnar skillnaderna mellan företag inom och utanför

stödområdet avseende merkostnader på grund av lägesnackdelar. Arbetet med att göra transportbidraget mer miljömässigt hållbart bör enligt regeringen fortsatt ske genom information och utbildningsinsatser med både de berörda företagen och transportörerna.

Utifrån Tillväxtanalys effektutvärdering är regeringens bedömning av den regionala nedsättningen av sociala avgifter att stödformen är viktig för företagen.

Även de statliga medel som finns inom kultur-samverkansmodellen, kan innebära viktiga resurser för attraktionskraftens utveckling, se utg. omr. 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Satsningar inom området kommersiell service

Tillgänglighet till service är en viktig faktor för att människor och företag ska kunna vistas, verka och växa i alla delar av landet. Regeringen bedömer att en ytterligare utvecklad samverkan mellan den offentliga, privata och ideella sektorn på den lokala nivån är viktigt i arbetet med att skapa en god tillgång till service.

Den förra regeringen anser att de regionala serviceprogrammen perioden 2009–2013 har varit viktiga ramverk för arbetet med servicefrågorna på länsnivå. Programmen har vidare fungerat som stöd i genomförandet av enskilda insatser samtidigt som de bidragit till ett helhetsperspektiv på arbetet med servicefrågor. Inom ramen för programmen har ett ökat engagemang av aktörer på nationell, regional och lokal nivå resulterat i utvecklade arbetsmodeller, ökad helhetssyn och en bättre samverkan mellan olika aktörer och insatser. Regeringen bedömer att de regionala serviceprogrammen perioden 2014–2018 ytterligare kommer att stärka samverkan och engagemang hos aktörer med betydelse för tillgänglighet till service.

De extra medel som den förra regeringen beslutat om till olika insatser under perioden 2008–2014 har haft betydelse för tillgängligheten till service. Genom att stödja strategiska butiker, drivmedelsstationer och olika typer av lokala servicelösningar, ofta med en betydande medverkan av ideella krafter, har tillgängligheten kunnat upprätthållas i många områden.

Strukturrationaliseringen av såväl dagligvarusom drivmedelsbranschen har pågått under en följd av år och kommer sannolikt att fortgå.

Förändringarna i servicenäten har i många fall gett avtryck i en försämrad tillgänglighet. Insatser för att stödja de mest strategiska serviceställena, där avstånden till alternativa serviceställen är långa, är därför viktiga. Utan dessa insatser skulle tillgängligheten till både drivmedel och dagligvaror ha varit betydligt sämre i många gles- och landsbygder.

Det är av stor vikt att de insatser som genomförs bygger vidare på och tar till vara erfarenheter från tidigare insatser inom området.

2.6 Politikens inriktning

2.6.1 Inledning

Regeringens övergripande mål är att Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020. Då behövs fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Ett land med hög sysselsättningsgrad och låg arbetslöshet blir rikare, tryggare och öppnare. Hela landet ska bli bättre att leva i. Att fler kvinnor och män finner ett jobb är avgörande för att hålla ihop Sverige. Fler utrikes födda kvinnor och män måste ges förutsättningar att snabbt komma i arbete. Regeringen vill se en nyindustrialisering av Sverige samt satsningar på vägar, järnvägar och bredband. Regeringen vill säkra kunskapsförsörjningen till företag även utanför storstadsregionerna genom fler platser på universitet och högskolor. Regeringens fokus inriktas på mer samarbete och investeringar för framtiden så att svenska små, medelstora och stora företag kan växa och anställa. Med fler jobb skapas också förbättrade förutsättningar att utveckla skola, vård och omsorg samt en välfärd att vara stolta över.

En modern och aktiv regional tillväxtpolitik för hela landet inriktas på att regionerna ska ges möjligheter att växa och utvecklas efter sina särskilda förutsättningar, såväl i städer som på landsbygden. Ju fler regioner som är starka och expansiva, desto bättre för Sverige.

Förbättrat stöd till näringslivsutveckling och tillgång till finansiering, en fungerande arbetskraftsförsörjning, tillgång till offentlig och kommersiell service, utbildning samt investeringar i informationsteknik och infrastruktur är väsentliga inslag i en modern regional tillväxtpolitik. Det skapar i sin tur förut-

sättningar för att kvinnor och män ska kunna leva och verka i hela landet.

Hela Sveriges attraktionskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas till vara på ett sådant sätt att det bidrar till hållbar regional tillväxt och utveckling. Detta innebär bl.a. att miljö, jämställdhet och integration på ett tydligt sätt integreras i det regionala tillväxtarbetet. Människor från andra länder ska ses som en tillgång och då behöver det finnas utrymme för olikheter som skapar mångfald. Ett Sverige med en jämn fördelning av makt och resurser mellan kvinnor och män, där allas kompetenser tas tillvara oavsett bakgrund och ålder samt där hänsyn tas till miljön och där klimatpåverkan minskas, är ett Sverige som håller samman.

De lokala och regionala förutsättningarna för hållbar tillväxt och utveckling skiljer sig åt över landet; befolkningsstruktur, utbildningsnivå, näringslivets sammansättning, tillgång till naturresurser, närhet till marknader och större befolkningskoncentrationer samt andra territoriella förhållanden är faktorer som varierar. Den regionala tillväxtpolitiken tar hänsyn till dessa skillnader i förutsättningar. Politiken genomförs i såväl gles- och landsbygder som i små och medelstora städer samt i storstadsområden. Tätorter samt gles- och landsbygder drar nytta av varandra och ska ses som sammanlänkade regioner.

Regeringen anser att det är viktigt att skapa hållbara tillväxtförutsättningar för såväl storstäderna och storstadsregionerna som för små och medelstora städer. Det behövs en hållbar stadsutveckling i alla delar av landet som kan hantera de utmaningar och tillvarata utvecklingspotentialen i en ökad koncentration av befolkning, företag och kapital till städer och stadsregioner.

Sveriges hållbara tillväxt och utveckling är beroende av de miljöer människor bor och verkar i. Möjligheten att erbjuda goda livs- och boendemiljöer är avgörande för att skapa regioner som kan attrahera, behålla och utveckla såväl kompetenser som företag och kapital.

Regeringen bedömer att miljöutmaningarna utgör en möjlighet för hållbar regional tillväxt. Den regionala tillväxtpolitiken är en del i det lokala och regionala arbetet för att bidra till att öka takten i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen.

Samhällsutmaningar för hållbar regional tillväxt

Den regionala tillväxtpolitiken ska bidra till en långsiktigt hållbar utveckling som kan möta samhällsutmaningarna: demografisk utveckling, globalisering, klimat, miljö och energi samt behovet av inkluderande tillväxt.

Den demografiska utvecklingen, som bl.a. påverkas av en stark urbanisering, skapar utmaningar i stora delar av landet, där andelen äldre ökar i förhållande till den andel av befolkningen som är i arbetsför ålder. För att möta de demografiska utmaningarna är det viktigt att ta till vara på den kompetens som finns i hela samhället. Det krävs åtgärder för att få fler i arbete och förlänga arbetslivet. Det är också viktigt att ta till vara de möjligheter som invandringen till Sverige skapar. Förändrad efterfrågan från den ökande åldrande delen av befolkningen kan också skapa affärsmöjligheter och ökad sysselsättning genom nya innovativa varor och tjänster.

Globaliseringen innebär såväl möjligheter som utmaningar för regioner, företag och medborgare. Den innebär att arbetskraften blir rörligare, och att kapitalflöden, investeringar, handel, resande och migration ökar. Företagens konkurrenskraft behöver öka för att möta den internationella konkurrensen.

Klimatförändringarna kräver globala, nationella, regionala och lokala åtgärder för att begränsa utsläppen av växthusgaser och för att anpassa samhället till ett förändrat klimat. Klimat-, miljö- och energiutmaningarna hanteras av regeringen inom flera områden men det behövs en utvecklad samverkan mellan statliga myndigheter, liksom mellan statliga myndigheter och andra aktörer på lokal och regional nivå. Utmaningarna innebär även möjligheter för en miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher. Omställningen till en grön ekonomi kan därigenom minska miljöpåverkan samt skapa nya jobb i både stads- och landsbygdsregioner.

Inkluderande tillväxt handlar om att ta till vara hela befolkningens kompetens, entreprenörskap och erfarenheter. Det är viktigt att bl.a. verka för att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden samt att öka inflytandet i samhället hos marginaliserade grupper, ungdomar och nyanlända kvinnor och män. Regeringens målsättning är att alla kvinnor och män, oavsett ålder och bakgrund, ska ha samma rätt och möjlighet till

inflytande och tillgång till resurser inom det regionala tillväxtarbetet.

2.6.2 EU:s sammanhållningspolitik

Sammanhållningspolitiken är EU:s politik för regional tillväxt och sysselsättning. Den har som mål att bidra till ekonomisk, social och territoriell sammanhållning inom EU och syftar till att undanröja hinder för en väl fungerande inre marknad, utveckling och förbättrad konkurrenskraft i Europas regioner. Sammanhållningspolitiken finansieras med strukturfonderna och genomförs i nationella, regionala eller gränsöverskridande program. Regeringen anser att strukturfondsprogrammen bidrar till att stärka den regionala konkurrenskraften och sysselsättningen.

Strukturfondsprogrammets inriktning i Sverige ska vara tydligt kopplad till Europa 2020-strategin och bidra till smart och hållbar tillväxt för alla. Insatserna ska fokuseras till ett fåtal prioriteringar och resurserna koncentreras. Regeringen anser att en viktig förutsättning för programmets möjligheter att bidra till hållbar regional tillväxt är att de är samordnade med övrigt regionalt, nationellt och europeiskt tillväxtarbete.

Det ska finnas ett lokalt och regionalt ansvar för prioriteringar. Lokala och regionala förutsättningar ska utgöra en av utgångspunkterna för sammanhållningspolitiken och för nationell politik med betydelse för hållbar regional tillväxt.

Regeringen anser vidare att de horisontella kriterierna jämställdhet, integration och miljö ska användas som hävstänger för att nå bättre resultat i projekten, dvs. öka möjligheten att lösa regionala problem och därmed bidra till hållbar regional tillväxt.

Genomförandet av programmen ska präglas av ett resultatorienterat arbetssätt med ett fokus på mervärde. Tydliga krav ska ställas på god programlogik och ett väl utformat uppföljnings- och utvärderingssystem i syfte att skapa förutsättningar för att bedöma politikens effektivitet, ändamålsenlighet och verkan.

Näringslivets medverkan och engagemang kommer att vara en viktig utgångspunkt i programarbetet. En nyhet för att understryka detta är att privat medfinansiering nu ingår i programmen, vilket innebär att privata liksom

offentliga medel används för att medfinansiera medel från EU.

Regeringen poängterar vikten och behovet av ett förenklat genomförande. Alla aktörer i genomförandet bör aktivt söka förenklingsmöjligheter i de system de förfogar över. Det gäller såväl på EU-nivå som på nationell och regional nivå. Enligt regeringen finns det behov av stärkt samordning mellan de förvaltande myndigheterna för ESI-fonderna samt förenkling av genomförandet av ESI-fonderna med fokus på projektägarna. Tillväxtverket och Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige har tillsammans med Statens jordbruksverk ett särskilt uppdrag kring bl.a. förenkling och förbättrad samordning mellan myndigheterna.

Regeringens inriktning är att på ett strategiskt sätt använda de möjligheter till samarbete som finns inom sammanhållningspolitiken att genomföra samarbetsprojekt med partner i andra medlemsstater och tredjeländ. Det gäller både de 13 programmen kopplade till målet för europeiskt territoriellt samarbete som Sverige deltar i och insatser inom ramen för övriga strukturfondsprogram samt övriga ESI-fonder. Synergier ska främjas för att europeiska, nationella och regionala satsningar ska komplettera varandra och så effektivt som möjligt bidra till målen i Europa 2020-strategin och målen i EU:s strategi för Östersjöregionen: Rädda havsmiljön, Länka samman regionen och Öka välbefindandet.

Partnerskapsöverenskommelsen

Sverige kommer under 2014 att träffa en partnerskapsöverenskommelse med Europeiska kommissionen för programperioden 2014–2020. Partnerskapsöverenskommelsen anger Sveriges övergripande politiska prioriteringar för att uppnå målsättningarna inom EU 2020-strategin. Den ska bidra till effektivare samordning mellan de fyra Europeiska struktur- och investeringsfonderna: Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Europeiska Jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska Havs- och fiskerifonden. Partnerskapsöverenskommelsen syftar även till att främja samordning med instrument på EU-nivå och nationell nivå. Sveriges övergripande politiska prioriteringar i partnerskapsöverenskommelsen är: Främja konkurrenskraft, kunskap och innovation, Förstärka hållbart och effektivt nyttjande av resurser för en

hållbar tillväxt samt Öka sysselsättningen, främja anställbarhet och förbättra tillgängligheten på arbetsmarknaden.

2.6.3 Prioriteringar för den regionala tillväxtpolitiken

För att bidra till hållbar regional tillväxt och fler jobb samt möta samhällsutmaningarna identifierar regeringen följande fyra prioriteringar för det regionala tillväxtarbetet fram till 2020:

- Innovation och företagande.
- Attraktiva miljöer.
- Kompetensförsörjning.
- Internationellt och gränsöverskridande samarbete.

Prioriteringarna ska vara vägledande i genomförandet av regionala utvecklingsstrategier samt andra strategier och program inom det regionala tillväxtarbetet. Prioriteringarna ska även, i den mån de är förenliga med respektive myndighets uppdrag, ligga till grund för de statliga myndigheternas medverkan i arbetet.

Prioriteringarna är tvärssektoriella och omfattar politikområden där europeiska, nationella, regionala och lokala insatser och finansiella resurser samordnas. EU:s strukturfondsprogram är en viktig del i det regionala tillväxtarbetet.

De tre hållbarhetsdimensionerna beaktas inom alla prioriteringar.

Prioritering Innovation och företagande

Innovations-, företags- och entreprenörskaps-klimatet har en avgörande betydelse för näringslivets konkurrenskraft. Det är viktigt att anlägga ett brett perspektiv i arbetet och att involvera såväl kvinnor och män som olika organisationer och företag. Det är även betydelsefullt att främja olika typer av innovationer, inte minst i små och medelstora företag samt en miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher.

Innovation

Innovation är viktigt för att stärka regioners förnyelseförmåga och näringslivets konkurrenskraft. Regeringen vill stärka Sveriges innovationsförmåga och innovationsklimat för att bidra

till hållbar utveckling och skapa förutsättningar för nya jobb att växa fram i hela landet. För att Sverige ska stå starkt i den internationella konkurrensen krävs ett väl utvecklat samarbete mellan t.ex. politik på olika nivåer, näringsliv, offentlig sektor, statliga myndigheter, fackliga och andra intresseorganisationer, industriforskningsinstitut samt universitet och högskolor. Därför avser regeringen att inrätta ett innovationsråd. Rådet ska stödja regeringens arbete med innovationsfrågor. På regional nivå behöver innovationsrådets arbete samordnas med arbetet inom befintliga regionala strukturer. Arbetet ska bidra till att utveckla samverkan mellan innovations-, närings- och arbetsmarknadspolitiken.

Regeringen avser att ta fram en nyindustrialiseringsstrategi. Den ska ha som utgångspunkt att skapa förutsättningar för fler företag att lägga sin produktion i Sverige. Strategin ska samordnas med det regionala tillväxtarbetet. Se även utg. omr. 24 Näringsliv.

Det är angeläget att utvecklingen av starka regionala innovationsmiljöer i Sverige sker med ett strategiskt förhållningssätt till den internationella utvecklingen. De regionala innovativa miljöerna kan i högre utsträckning genom smart specialisering, internationalisering och ett ökat fokus på företag som vill växa, bidra till en strukturförändring som leder till hållbar regional tillväxt. Regeringen avser också att utveckla dialogen med nya tillväxtbranscher.

Universitet och högskolor kan ha en viktig roll för utvecklingen av innovationer. Ett starkt samarbete mellan lärosäten, företag och det omgivande samhället är viktigt för att möta den ökande internationella konkurrensen och bidrar till att öka orters attraktivitet och bör därför främjas.

Den traditionella basindustrin utgör fortfarande en grundbult för svensk ekonomi. Därför avser regeringen att föra branschvisa dialogmöten med bl.a. skogs-, stål-, fordons-, och plast- och kemiindustrierna samt gruv- och mineralnäringen. Regeringen avser också att utveckla dialogen med nya tillväxtbranscher såsom Life Science. Det är även betydelsefullt att stärka dialogen och samverkan mellan nationella och regionala aktörer som bidrar till att främja näringarna. Se även utg. omr. 24 Näringsliv, avsnitt 2.7.

Särskilda samverkansprogram ska tas fram i syfte att ytterligare stärka samverkan inom

strategiskt viktiga områden, t.ex. Life Science och klimatinnovationer. Inom dessa områden är det viktigt att det sker en samverkan mellan nationella och regionala insatser. Se även utg. omr. 24 Näringsliv.

För att främja de innovationer som sker löpande i små och medelstora företag är det bl.a. betydelsefullt att dessa företag kan få stöd i form av t.ex. nätverk, kompetens, kapital samt stöd till varu- och tjänsteutveckling utifrån deras unika behov.

Offentlig sektor ska bidra till innovation. Att främja samverkan och ett utbyte av erfarenheter avseende innovationsupphandling kan bidra till att utveckla ett innovativt företagande.

För att tillgängliggöra och optimera användningen av test- och demonstrationsanläggningar i landet finns det behov av gemensamma dialoger mellan bl.a. forskningsinstitut, universitet och högskolor samt den regionala nivån.

Rörlighet på arbetsmarknaden, mellan universitet och högskolor, forskningsinstitut m.fl. och näringsliv, stora och små organisationer samt mellan anställning och företagande är viktiga aspekter för kunskapsspridning, kompetensförsörjning och omställningsförmåga.

Företagande och entreprenörskap

Regeringen anser att det är angeläget att ytterligare underlätta tillväxt i befintliga företag och stärka tillväxtorienterade företags utveckling, liksom att fortsatt främja entreprenörskap och företagande i hela landet.

Sverige behöver ett näringsklimat där många människor, oavsett ålder, kön eller bakgrund, ser möjligheter och vågar ta risker, men också har tillgång till de resurser och det stöd de kan behöva i kritiska utvecklingsskeden.

En väl fungerande kapitalförsörjning är avgörande för start och utveckling av företag. Företags behov av externt kapital ska i första hand tillgodoses på den privata marknaden, men för att säkerställa att goda affärsidéer realiserar finns det områden där det kan finnas skäl till marknadskompletterande offentliga finansieringsinsatser, främst i tidiga utvecklingsskeden.

För att öka konkurrenskraften i besöksnäringen och få fler besökare behöver fler hållbara produkter och upplevelser, t.ex. inom ekoturism, utvecklas och marknadsföras. Ökad samverkan mellan turismaktörer på olika nivåer i

samhället och mellan nationella och regionala insatser är också av stor vikt.

De regionala företagsstöden ska göra insatser där bl.a. marknadsmisslyckanden försvårar näringslivets hållbara tillväxt. Regeringen ser ett behov av att de regionala företagsstöden ska utvecklas för att ge bättre möjligheter för det regionala tillväxtarbetet. Stöden ska också tydligare bidra till en hållbar utveckling med fokus på jämställdhet, miljö och integration. Regeringen kommer bl.a. att fortsatt arbeta för en jämställd fördelning av företagsstöden mellan kvinnor och män. Vidare anser regeringen att de regionala företagsstöd som bara kan beviljas i det särskilda stödområdet ska utvecklas för att bättre hantera gleshetsproblematiken med permanenta nackdelar som exempelvis långa avstånd till större marknader, sämre möjligheter att ta del av riskvilligt kapital och brist på kompetent arbetskraft. Oavsett konjunkturläget är det förhållanden som påverkar företagen.

Tillgången till rådgivning, information om regelverk, stöd och annan service kan ha stor betydelse för beslut om att starta eller utveckla en verksamhet. Den innovations- och affärsrådgivning som finansieras med offentliga medel bör utgå från företagets/individens behov oavsett kön, ålder och bakgrund. Vidare ska den vara marknadskompletterande, kostnadseffektiv och ta hänsyn till regionala förutsättningar.

Inkubatorer spelar en viktig roll för att öka antalet nya och kunskapsintensiva tillväxtföretag i hela Sverige. De kan utgöra en viktig länk som underlättar för entreprenörer att kommersialisera nya varor och tjänster.

En stor utmaning ur ett nationellt och regionalt perspektiv är ett strategiskt, långsiktigt och målmedvetet arbete för att öka internationaliseringen i svenska små och medelstora företag samt öka närvaron på framtidens marknader.

För att stärka samordningen mellan olika internationaliserings- och exportfrämjande aktörers insatser och sänka trösklarna mot exportmarknaden för enskilda företag avser regeringen att bygga upp regionala exportcentra enligt principen en dörr in. Till de regionala exportcentra kan företagen vända sig för att ta del av ett samlat utbud av insatser och få rådgivning och information kring frågor som rör företagens exportplaner.

I takt med att kunskapsinnehållet i näringslivet ökar, växer också kraven på väl

fungerande kompetensförsörjning och kompetensutveckling för att säkra företagens konkurrenskraft. För att öka företagandet och höja kommersialiseringsgraden behöver såväl den entreprenöriella kompetensen som kontinuerlig kompetensutveckling stärkas.

På lokal och regional nivå bör it:s roll för företagens utvecklingsmöjligheter, innovationsförmåga och konkurrenskraft uppmärksammas.

Miljödriven näringslivsutveckling och energifrågor

För att möta klimat-, miljö- och energikutmaningarna och främja ett konkurrenskraftigt näringsliv krävs det förändringar i näringslivet, såväl strukturella förändringar som ökad resurseffektivitet avseende energi, råvaror och ekosystemresurser. Det är samtidigt regeringens övertygelse att detta utgör en möjlighet för utveckling av hållbara och resurseffektiva varor, tjänster, tekniklösningar och produktionssystem i alla branscher. Den växande globala efterfrågan på hållbara och resurseffektiva varor och tjänster skapar affärsmöjligheter för svenska företag samtidigt som miljöpåverkan kan minska. Detta kan öka möjligheterna att öka takten i arbetet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen.

Såväl utbudsorienterade insatser, t.ex. forskning och utvecklingsstöd, kapitalförsörjning, test- och demoanläggningar, som åtgärder riktade mot efterfrågesidan, bl.a. offentlig upphandling, är i sammanhanget betydelsefulla på nationell och regional nivå. Eftersom klimat-, miljö- och energikutmaningarna och lösningarna på dessa är komplexa krävs att aktörer på olika nivåer med olika kompetens, verktyg och resurser samverkar i ökad utsträckning.

Insatser inriktade mot energieffektivisering och teknikutveckling är betydelsefulla åtgärder för att stödja små och medelstora företag. Vidare bör insatser inriktade mot att främja användningen av förnybar energi i företag stödjas.

Arbetet med regionala och lokala mål och strategier inom klimat-, miljö- och energiområdena är viktigt. Att stärka kopplingen mellan energi- och klimatstrategierna respektive miljödriven näringslivsutveckling är ett sätt att främja företagande och sysselsättning.

Ett strategiskt klimat- och energiarbete på lokal och regional nivå, t.ex. kommunala

energiplaner och regionala klimat- och energistrategier, är centralt men behöver mer kraft för genomförande. För att tydligt minska utsläppen av växthusgaser ska ett särskilt stöd för klimatinvesteringar i kommuner och regioner inrättas (s.k. KLOKT stöd). Programmets insatser bör samordnas med andra relevanta insatser på kommunal och regional nivå. Se även utg. omr. 20 Allmän miljö- och naturvård.

Prioritering Attraktiva miljöer

Förmågan att behålla, attrahera och utveckla kompetenser, företag och kapital är central för regionernas konkurrenskraft och hållbara tillväxt. Därför måste kommuner tillsammans med regionala och nationella aktörer arbeta systematiskt med att utveckla attraktiva miljöer som både kvinnor och män vill leva, bo, besöka och driva företag i. För detta behövs en helhetssyn och sektorssamordning. Insatser och åtgärder inom områden som regional tillväxt, transporter, informationsteknik, klimat, miljö och energi, fysisk planering, kompetensförsörjning, näringslivsutveckling, turism, innovationer, bostadsbyggande, kultur och servicefrågor måste samordnas bättre. Genom att kombinera dessa perspektiv kan attraktiva miljöer som är både hållbara och inkluderande åstadkommas. Det finns enligt regeringen behov av att fortsätta att utveckla den lokala nivåns arbete för attraktiva miljöer.

Tillgänglighet genom transportsystemet

Regeringen verkar för att transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Fungerande transporter har avgörande betydelse för de regionala tillväxtförutsättningarna.

Genom att på ett hållbart sätt förbättra tillgängligheten och därmed pendlingsmöjligheterna inom en region, s.k. regionintegrering, eller så att regionen förstoras, s.k. regionförstoring, får man väl sammanbundna och större funktionella regioner. Detta ger bland annat en bättre matchning av arbetskraft samt en bättre fungerande arbetsmarknad. Det är viktigt eftersom så många av de funktionella regionerna i Sverige är geografiskt stora men med liten

befolkning, särskilt i jämförelse med resten av Europa. Ett fokus på interregional tillgänglighet som knyter samman funktionella regioner är också centralt liksom en förbättrad tillgänglighet mellan Sverige och andra länder.

För en förbättrad tillgänglighet behöver såväl det nationella järnvägsnätet som den regionala spårtrafiken byggas ut. Järnvägsunderhållet ska förstärkas. I denna proposition föreslår regeringen ett tillskott till drift och underhåll av järnvägen på ca 5 miljarder kronor sett över hela mandatperioden, se utg. omr. 22 Kommunikationer.

De regionalt utvecklingsansvariga i respektive län har en central roll i arbetet med transportsystemet. Genom det samordningsansvar de har för att skapa hållbar regional tillväxt och utveckling har de en god kunskap om behoven hos de som använder transportsystemet. Den kunskapen är central för arbetet med länsinfrastrukturplanerna och måste tas till vara på nationell nivå, genom att samverka mellan nationell och regional nivå systematiseras och fortsätter utvecklas.

Fysisk planering och boende

Hur den fysiska miljön utformas har stor betydelse för såväl näringslivets utveckling och konkurrenskraft som för utvecklingen av attraktiva och hållbara livs- och boendemiljöer. Utformningen har också betydelse för hur miljön påverkas och hur samhället påverkas av ett förändrat klimat. För att skapa hållbara och effektiva fysiska strukturer samt stärka sambanden inom och mellan regioner krävs en utvecklad mellankommunal, regional och sektorsövergripande samverkan och samplanering, som tar hänsyn till både ekonomiska, sociala och miljömässigt hållbara perspektiv. Med växande funktionella regioner och förbättrad tillgänglighet ökar dessutom behovet av ett regionalt och regionöverskridande perspektiv i den fysiska planeringen och för bostadsförsörjningen. Regeringen anser därför att frågor om fysisk planering och boendemiljöer behöver tydliggöras i det regionala tillväxtarbetet och i de regionala utvecklingsstrategierna. Regeringen ser ett behov av att samtliga regionalt utvecklingsansvariga aktörer integrerar ett rumsligt perspektiv i det regionala tillväxtarbetet, genom ett mer strategiskt arbete med frågor om fysisk planering och attraktiva livs- och boendemiljöer.

För att öka kunskapen om dessa frågor ser regeringen också behov av en dialog kring olika utvecklingsalternativ inom och mellan regioner. Regeringen anser att det är betydelsefullt med en utvecklad regional analyskapacitet för att möjliggöra ett mer strategiskt regionalt tillväxtarbete och skapa förutsättningar för prioriteringar och samplanering utifrån t.ex. regionala mål- och strukturbilder.

Tillgänglighet genom informationsteknik

Tillgång till bredband är en förutsättning för att öka it-användningen i samhället och därmed för att kunna bo och driva företag i hela landet samt för att kunna ta till vara de möjligheter till ökad konkurrens- och innovationskraft som utvecklingen ger. I takt med förnyelse och utveckling av teknik, tjänster, digitaliserade arbetssätt, varor och tjänsters produktionssätt och användarmönster samt att denna får spridning så ökar digitaliseringens bidrag till hållbar tillväxt, social välfärd och en bättre miljö. Det är centralt att aktörer inom såväl it-området som inom det regionala tillväxtarbetet samverkar aktivt. Att identifiera behov, kartlägga brister och i partnerskap finna samverkanslösningar för att tillgodose behoven görs i många fall bäst på lokal och regional nivå.

Det är först och främst marknadens uppgift att investera i infrastruktur, men förutsättningarna för att bygga ut bredbandsinfrastruktur skiljer sig åt i olika delar av landet. Det finns behov att även fortsatt kunna ge stöd till utbyggnad i områden där marknaden inte anser det vara lönsamt att bygga ut. Se även utg. omr. 22 Kommunikationer.

Kommersiell och offentlig service

I vissa glesbygder är förutsättningarna begränsade för att kommersiella aktörer ska kunna bidra till att skapa en god tillgång till kommersiell service. I dessa områden bör staten ta ett särskilt ansvar för att medborgare och näringsliv också fortsättningsvis ska ha tillgång till en grundläggande nivå av kommersiell service. Regeringen vill utveckla s.k. servicepunkter på landsbygden. Det handlar t.ex. om livsmedelsbutik, apotek, postservice och bensinmack. Det är när denna basservice försvinner som människors livsvillkor försämras och förutsättningar för jobb kraftigt minskar.

Inom landsbygdsprogrammet görs en betydande satsning för att utveckla lokal service. Medlen ska användas för stöd till lokal service i

form av dagligvarubutiker och drivmedelsanläggningar samt till projekt som utvecklar lokal service i gles- och landsbygder.

Regionala serviceprogram 2014–2018 ska samordna de aktörer och de insatser som genomförs i syfte att öka tillgängligheten till service för medborgare och företag i gles- och landsbygder. De utarbetas och genomförs på regional nivå av berörda länsstyrelser, landsting, samverkansorgan och kommuner. Målet är att programmen ska skapa en helhetssyn kring frågor som rör tillgången till kommersiell och offentlig service i alla delar av landet. Lokalt anpassade lösningar som även involverar kommuner, kommersiella aktörer och det civila samhällets organisationer skapar ökade möjligheter för samordnad kommersiell och offentlig service och ökad attraktivitet.

Kultur och fritid

Ett rikt utbud av kultur- och fritidsaktivitet är något som människor värderar högt i en god och attraktiv livsmiljö. Kultur i olika former ska därför vara tillgänglig i alla delar av landet. Kultur, kulturarv och naturmiljöer har viktiga roller för både individers utveckling och för regioners hållbara tillväxt och utveckling, sysselsättning, attraktivitet och konkurrenskraft. Ett levande och oberoende kulturliv är viktigt för välfärden och demokratin. Därför är det viktigt att i utvecklingen av innovativa miljöer och ett breddat näringsliv ta till vara naturmiljöer, främja kultur- och fritidssektorn samt det materiella och immateriella kulturarvets betydelse.

Kulturella och kreativa näringar blir alltmer betydelsefulla för Sveriges ekonomi. De verkar ofta i ett globalt sammanhang och bidrar till att koppla samman branscher och kunskapsområden på nya sätt. Företag inom exempelvis mode, design, musik, litteratur, digitala spel och film växer starkt i Sverige och bidrar till Sveriges internationella attraktionskraft.

Prioritering Kompetensförsörjning

I den globala kunskapsekonomin är tillgång till kunskap och kompetens i bred bemärkelse en stark konkurrensfördel för regioner. Detta eftersom tillgången till arbetskraft med relevant kompetens är en förutsättning för utvecklingen av näringsliv och offentlig verksamhet i hela

landet. Kompetensförsörjning och kontinuerlig kompetensutveckling för såväl kvinnor som män är grundläggande för att företag ska bli innovativa och konkurrenskraftiga och därigenom kunna utveckla nya varor, tjänster, organisationssätt eller tekniska lösningar. Det finns fortsatt ett behov av att förbättra matchningen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft samt att möta den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning och kraftig urbanisering. Denna utveckling kan på sikt leda till arbetskraftsbrist inom vissa sektorer och regioner där fler personer kommer att lämna arbetskraften än vad som tillkommer. Därför är det centralt att arbeta med kompetensförsörjningsfrågor på såväl nationell som regional nivå.

Generationsskiftet i offentlig sektor ska underlättas, bl.a. genom Traineejobb för arbetslösa ungdomar som införs inom vissa delar av välfärdssektorn. Traineejobben ska vara fullt subventionerade anställningar och ska bestå av både utbildning/handledning och arbete. Se även utg. omr. 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, avsnitt 4.5.

Regeringen föreslår även ett nytt Kunskapslyft, en investering som uppgår till drygt 35 500 platser. Satsningen permanentas och föreslås omfatta universitets- och högskoleutbildning, utbildning inom yrkeshögskolan och inom folkhögskolan samt både teoretisk utbildning som leder till högskolebehörighet och yrkesutbildning inom Komvux. Se även utg. omr. 16 Utbildning och universitetsforskning, avsnitt 9.8.1).

I en tid av hög ungdomsarbetslöshet är det särskilt olyckligt att de ungdomar som vill utbilda sig vidare inte får möjlighet att göra det. Fler behöriga sökande bör beredas plats i utbildningssystemet och regeringen föreslår därför en utökning av resurserna till vuxenutbildningen, yrkeshögskolan, högskoleutbildningen och folkbildningen i hela landet.

På regional nivå har aktörer med regionalt tillväxtansvar en viktig uppgift att bidra till en väl fungerande kompetensförsörjning i hela landet. Det kan bl.a. handla om att arbeta med generella faktorer som ökar attraktiviteten i olika delar av länen, såväl för människor med olika bakgrund som för företag. Det kan även handla om att arbeta för en förbättrad tillgänglighet som leder till en större och därigenom mer differentierad arbetsmarknad med en bättre matchning av

arbetskraften som följd. Mer specifikt kan det handla om att bl.a. utveckla arbetet för en inkluderande tillväxt, dvs. att på ett bättre sätt inkludera de grupper som i dag står utanför arbetsmarknaden, inte minst de människor som aldrig fått möjligheten att ta sig in på arbetsmarknaden. I denna grupp återfinns exempelvis unga kvinnor och män där många saknar fullföljd gymnasieutbildning, utrikes födda personer samt personer med olika former av funktionsnedsättningar. Här är såväl validering som studie- och yrkesvägledning viktiga verktyg som behöver fortsätta att utvecklas i samspel mellan lokal, regional och nationell nivå.

Även ett fortsatt aktivt jämställdhetsarbete som tar till vara såväl kvinnors som mäns kompetens och förmåga till entreprenörskap är viktigt.

De satsningar som beskrivs ovan kommer att kräva en förbättrad samverkan med, respektive inom, hela utbildningssystemet bl.a. gymnasieskola och vuxenutbildning men även med folkbildningen. Även den roll som yrkeshögskolan, högskolor och universitet har för att utbilda för arbetsmarknadens behov är viktig att förstärka.

Regeringen ser de regionala kompetensplattformarna som fortsatt centrala aktörer när det gäller länens arbete inom kompetensförsörjningsområdet framöver.

Prioritering Internationellt och gränsöverskridande samarbete

Internationellt och gränsöverskridande samarbete är en förutsättning för att svenska regioner bättre ska kunna möta de samhällsutmaningar som Sverige och svenska regioner står inför. För att lyckas krävs att det regionala och nationella tillväxtarbetet sätts in i ett större geografiskt sammanhang bortom nationsgränser.

Internationellt samarbete

Globaliseringen skapar ökade behov av internationella kontaktnät, omvärldsbevakning och kunskapsutveckling inom det regionala tillväxtarbetet samt ökade behov av internationalisering i näringslivet och insatser för Sverigefrämjandet. Genom att stödja tillkomsten av nätverk och kontaktytor som syftar till att ta till vara små och medelstora företags utveck-

lingspotential skapas betydelsefull nytta för svenskt näringsliv. Detta kan leda till ökade investeringar i företag och innovationsmiljöer.

Regeringen anser att ett ökat samarbete mellan innovations-, näringslivs- och handelsfrämjande leder till förbättrad kvalitet i det internationella samarbetet. Intresset för handel med och investeringar i svenska företag kan därmed öka. Detta är viktigt för att skapa ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv.

Samhällsutmaningar kräver internationellt samarbete. Europeiska unionen är i detta sammanhang viktig för att t.ex. arbeta med förutsättningar för relevant lagstiftning och gemensamma överenskommelser inom t.ex. miljöarbete, offentlig upphandling och hållbar regional tillväxt och utveckling.

De nordiska länderna och deras regioner delar många av de utmaningar och möjligheter de står inför och har mycket att lära av varandra. Det nordiska samarbetet sker genom Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet, med målet att göra det attraktivt att bo, arbeta och bedriva verksamhet i Norden samt att stärka de nordiska länderna internationellt. Det nordiska samarbetet skapar också möjligheter till gränsöverskridande samarbeten.

Gränsöverskridande samarbete

Arbetsformer och strukturer för samarbete över landgränser behöver fortsatt utvecklas för att aktörer på regional nivå på ett effektivt sätt ska kunna arbeta med frågor av gränsöverskridande karaktär. Det handlar om att främja gemensamma funktionella arbetsmarknader och samhällsfunktioner såsom transport, kommunikation och servicelösningar för befolkning och näringsliv i gränsområden. Gränsöverskridande samarbete är ett viktigt verktyg i gränsområden med avtagande service och minskande och åldrande befolkning. Av stor betydelse för att främja dessa möjligheter är fortsatt arbete med att avveckla gränshinder mellan de nordiska länderna.

2.6.4 Utvecklad styrning, sektorssamordning och resultatfokus i det regionala tillväxtarbetet

För att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken är tvärssektoriell styrning av resurser inom i princip samtliga politikområden

av avgörande betydelse. Det innebär att åtgärder inom flertalet utgiftsområden och politikområden på nationell nivå behöver ta hänsyn till lokala och regionala förutsättningar och prioriteringar. Det finns behov av ytterligare samordning såväl mellan regional och nationell nivå som mellan olika sektorsområden på nationell och regional nivå. Ett väl fungerande samarbete över sektorsgränser medför ökat mervärde av regionala, nationella och europeiska insatser. Samverkan mellan olika nivåer är ett led i att effektivisera den statliga verksamheten och genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken.

Det är regeringens uppfattning att roller och ansvarsfördelning i det regionala tillväxtarbetet ska vara tydliga. Aktörer med regionalt utvecklingsansvar i länen leder och utvecklar det regionala tillväxtarbetet. Ansvar för det regionala tillväxtarbetet ställer krav på ett regionalt ledarskap med förmåga att göra prioriteringar på både kort och lång sikt. Regeringens inriktning är ett starkt lokalt och regionalt inflytande och ansvar. Medborgare och företag får därmed bättre förutsättningar att påverka utvecklingen i sin egen region. Det skapar förutsättningar för sektorssamordning och ett effektivare genomförande av den regionala tillväxtpolitiken. Den största delen av medlen inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt beslutas i dag regionalt i samspel mellan olika aktörer på regional, nationell och internationell nivå. Medlen inom utgiftsområdet ska fungera som en katalysator som leder till att strategiska utvecklingsinsatser i regionerna kan komma till stånd.

Regeringen anser att genomförandet av den regionala tillväxtpolitiken behöver bli mer resultatinkompat. Det innebär att verktygen för politikens genomförande behöver utvecklas samtidigt som EU:s sammanhållningspolitik integreras på ett tydligare sätt i det regionala tillväxtarbetet.

Regeringens prioriteringar för den regionala tillväxtpolitiken ska vara vägledande i utveckling och genomförande av regionala utvecklingsstrategier samt andra strategier och program inom det regionala tillväxtarbetet. Det är regeringens uppfattning att de regionala utvecklingsstrategiernas roll behöver tydliggöras gentemot både nationell och lokal nivå. Regionala prioriteringar i strategierna ska vara väl förankrade lokalt, bl.a. i näringslivet, och vara

vägledande vid nationella myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Enskilda kommuner är alltför små inom många utvecklingsområden för att de ska kunna påverka de förutsättningar som bidrar till hållbar tillväxt och utveckling. Därför behövs en strategisk samverkan på regional nivå där utveckling och samordning av gränsöverskridande och sektorsövergripande frågor kan ske. Det handlar bl.a. om att skapa en tydligare koppling mellan de regionala utvecklingsstrategierna och kommunernas översiktsplaner, riktlinjer för bostadsförsörjning och andra relevanta strategier, program och planer inom länet. Här är en ökad inomregional dialog särskilt angelägen.

Ett gott samspel och samarbete mellan aktörer på olika nivåer skapar förutsättningar för bättre resultat inom det regionala tillväxtarbetet. Nationella myndigheter får genom ökad kunskap om regionala förutsättningar och prioriteringar bättre möjligheter att beakta dessa i berörda delar av sin egen verksamhet samt vid sin medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Det är viktigt att den kontinuerliga dialogen mellan nationell och regional nivå fortsätter att utvecklas i nya och befintliga forum inom den regionala tillväxtpolitiken. Forum för regional tillväxt och attraktionskraft 2014–2020 är en arena för dialog och samverkan mellan regeringen, de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna, myndigheter och organisationer. Genom ökade möjligheter till dialog, samverkan, lärande och kunskapsspridning blir det regionala tillväxtarbetet mer effektivt och resultatinkompat.

Ett led i att främja ett mer resultatorienterat genomförande av den regionala tillväxtpolitiken är att gå vidare med att utveckla styrning, uppföljning, utvärdering och lärande i det regionala tillväxtarbetet. Regeringen avser att utreda förutsättningarna för ett starkt resultatfokus i uppföljningen av anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder. I detta sammanhang bör även frågan om ansvarsförhållandena mellan olika aktörer som beslutar om projektverksamhet följas upp och ses över. Som ett led i en utvecklad styrning samt bättre uppföljning av prioriteringar och genomförda insatser avser regeringen även att införa kontinuerliga utvecklingsdialoger med aktörer med regionalt utvecklingsansvar i länen. Det behöver även skapas förutsättningar för ett kunskapsbaserat regionalt tillväxtarbete där lärdomar tas till vara i ökad utsträckning. Här är lärandeplanerna, som

har utarbetats i samtliga län, ett viktigt verktyg för att vidareutveckla ett systematiskt lärande i det regionala tillväxtarbetet. Det ska i sin tur bidra till att de samlade resurserna nyttjas på ett effektivt sätt och leder till resultat och effekter i det regionala tillväxtarbetet.

Det är av central betydelse för det lokala och regionala tillväxtarbetet att den statliga förvaltningen är effektiv, tillgänglig och samordnad. Specialiseringen och sektoriseringen inom den statliga förvaltningen får inte leda till fragmentering och bristande helhetssyn. Det är viktigt att de statliga myndigheternas lokalisering kan få en större spridning över landet. Det handlar om att pröva om myndigheter kan lokaliseras utanför storstäderna, i första hand till länscentra eller vissa andra orter. En utgångspunkt är att myndigheterna ska kunna utföra sina arbetsuppgifter effektivt.

2.6.5 Genomförandet av sammanhållningspolitiken i Sverige

Sverige omfattas under programperioden 2014–2020 av två mål inom sammanhållningspolitiken. Målet för investeringar för tillväxt och sysselsättning medfinansieras av Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden. För information om Europeiska socialfonden, se utg. omr. 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Det andra målet som Sverige berörs av är målet för territoriellt samarbete (Interreg) vilket medfinansieras av Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Målet Investering för tillväxt och sysselsättning

Huvuddelen av genomförandet av regionalfonden inom målet Investeringar för tillväxt och sysselsättning ska ske genom åtta regionala strukturfondsprogram. För att stödja samverkan över programgränser och tillföra mervärden till det regionala tillväxtarbetet som inte kan ske i en regional programstruktur ska även en mindre del genomföras inom ramen för ett nationellt regionalfondsprogram.

Programförslagets inriktning och avsatta medel, inklusive nationell medfinansiering är följande.

- Stärka forskning och innovation, 4,5 miljarder kronor.

- Öka tillgången till och användningen av informations och kommunikationsteknik, 1,6 miljarder kronor.²⁵
- Öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag, 5,1 miljarder kronor.
- Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi, 2,9 miljarder kronor.
- Främja hållbara transporter, 1,3 miljarder kronor.
- Tekniskt stöd, 0,6 miljarder kronor.

Inom det tematiska området forskning och innovation ska programmen bidra till en ökad samverkan mellan olika aktörer och områden. Det gäller bl.a. näringsliv, innovation, forskning och utveckling samt utbildning. Det är även viktigt att små och medelstora företag är involverade i innovationsarbetet. Detta förväntas i sin tur leda till en ökad förmåga hos företagen att bidra till att innovationer i form av varor, tjänster och affärsmodeller skapas och kommersialiseras. Programmen ska även bidra till miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher.

Inom det tematiska området ökad konkurrenskraft hos små och medelstora företag ska programmen bidra till ökat entreprenörskap, utvecklat företagande och stärkt tillväxt i företag inom såväl befintliga som potentiella tillväxtområden. Programmen ska även bidra till kvalificerade samarbeten mellan privata och offentliga aktörer i syfte att främja hållbar tillväxt och innovation. Ett prioriterat område inom programmen är vidare små och medelstora företags tillgång till god kapitalförsörjning som stimulerar innovations- och marknadsutveckling, konkurrenskraft samt en vital riskkapitalbransch som tillgodoser investeringsbehovet hos små företag. Programmen ska också bidra till ett företagsklimat som främjar företagande och positiva attityder till entreprenörskap, ett stödsystem som bidrar till ett breddat entreprenörskap samt att arbetsgivares tillgång till kompetens förbättras.

Inom det tematiska området som syftar till en omställning mot en koldioxidsnål ekonomi ska programmen bidra till att främja teknikutveckling, nya affärsmöjligheter och nya

²⁵ Inom det tematiska området genomförs satsningar även inom digitala tjänster.

arbetstillfällen. Insatserna förväntas även bidra till utvecklade system för effektiva innovationsprocesser i syfte att ge avkastning i utvecklade och hållbara varor, tjänster och lösningar inom energiområdet. Energieffektivisering i företag och ökad specialisering inom förnybar energi och energiteknik bidrar vidare till en minskad miljöbelastning och skapar nya arbetstillfällen. Energieffektiv och koldioxidsnål teknik i innovativa lösningar kommer att implementeras inom bl.a. bostads- och transportsektorn. Utbudet av privat riskkapital i tidiga skeden kommer att främjas inom områdena förnybar energi och energieffektivisering. Insatser för miljöanpassad upphandling kommer att stimuleras för att skapa styrmedel inom både offentlig och privat sektor.

Inom de nordliga programmen är också infrastruktur ett prioriterat område vilket innefattar hållbara transporter och bredbandsinfrastruktur. Insatserna för bredbandsinfrastruktur handlar om att ge företag även i glest befolkade delar av landet, där det saknas kommersiella förutsättningar för utbyggnad, möjlighet att dra nytta av de möjligheter som digitalisering och tillgång till kraftfullt bredband ger. Inom hållbara transporter handlar det om smarta och hållbara transportlösningar som underlättar kopplingar till omvärlden och ökar arbetskraftens rörlighet. Vidare förväntas insatserna leda till förbättrad kapacitet av befintligt transportsystem med positiv effekt på näringslivets konkurrensförmåga samt till ett långsiktigt hållbart transportsystem.

Insatser för hållbar stadsutveckling kommer också att genomföras inom ramen för programmen. Utveckling av klimatsmarta lösningar för t.ex. energiförsörjning, hållbara transportsystem, bostadsbyggande och åtgärder för inkluderande tillväxt är exempel på insatser.

Det nationella programmet inom regionalfonden ska komplettera och bidra till synergier till de regionala programmen och omfattar insatser avseende att stärka forskning och utveckling, riskkapital och att stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi. I det nationella regionalfondsprogrammet avses bl.a. en fond inrättas med syfte att investera i nya och befintliga privata riskkapitalfonder (s.k. fond i fond). Insatsen förväntas leda till att bolag med hög potential får förbättrade möjligheter till en långsiktig utveckling. Det avses även inrättas en grön investeringsfond som ska stärka utbudet av

riskkapital för finansiering av företag med affärsmodeller som bidrar till att minska utsläppen av koldioxid.

Under programperioden 2014–2020 öppnas möjligheten att arbeta med flerfondsstrategier inom ramen för lokalt ledd utveckling med användande av den så kallade leadermetoden. Förutsättningarna för lokalt ledd utveckling beskrivs i landsbygdsprogrammet, havs- och fiskeriprogrammet samt i ett särskilt program för lokalt ledd utveckling med stöd från regional- och socialfonden. Se vidare utg. omr. 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, avsnitt 2.6.1.

Målet för territoriellt samarbete

Under 2014 har 13 förslag till program inom målet för Europeiskt territoriellt samarbetet inlämnats till kommissionen för godkännande. Programmen har tagits fram i gränsöverskridande partnerskap. Förslagen till program fokuserar på ett fåtal prioriteringar och resurserna koncentreras.

Insatserna koncentreras på att stärka gränsöverskridande innovationssystem, främja konkurrenskraft hos näringslivet i gränsregionerna, utveckla och skydda unika gränsöverskridande natur- och kulturmiljöer, främja arbetet med till energi, miljö- och klimatutmaningar samt till hållbara transporter genom stärkt planering av infrastruktur och kommunikationer.

Programmen förväntas bidra till ökade möjligheter för företag att startas, drivas och växa i gränsregionerna och att gränsregionerna blir bättre rustade att klara av befintliga och framtida utmaningar som exempelvis den framtida demografiska utvecklingen med en växande andel åldrande befolkning. En ökad samverkan över gränserna skapar förutsättningar för gemensamma samhällsfunktioner inom transport, kommunikation och servicelösningar för befolkning och näringsliv i gränsområden.

Programmen ska bidra till att stärka samarbetet och integrationen i Östersjöregionen genom att medfinansiera insatser som syftar till att hitta gemensamma lösningar på gränsöverskridande problem. Regional påverkansmöjlighet samt god förankring av innehåll och prioriteringar är en viktig förutsättning för ett lyckat genomförande.

Utvärderingar, erfarenheter och lärdomar från tidigare programperioder ska tillvaratas i genomförandet av programmen.

2.7 Budgetförslag

2.7.1 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tabell 2.22 Anslagsutveckling 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tusentals kronor

2013	Utfall	1 537 084	Anslags-sparande	66 437
2014	Anslag	1 523 837 ¹	Utgifts-prognos	1 509 161
2015	Förslag	1 469 637		
2016	Beräknat	1 472 637		
2017	Beräknat	1 472 637		
2018	Beräknat	1 472 637		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas till utgifter för statsbidrag till projektverksamhet (inklusive riskkapitalfonder, lånefonder och garantifonder), regionalt investeringsstöd, regionalt bidrag till företagsutveckling, såddfinansiering, ersättning för vissa kreditförluster i stödområde B samt stöd till kommersiell service. Vidare får anslaget användas för viss administration, uppföljning och utvärdering samt viss central utvecklingsverksamhet.

Kompletterande information

Det bör även fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan län och anslagsposter och utfärda de föreskrifter som behövs. Grunden för fördelningen av medlen bygger på att alla regioner kan och ska bidra till Sveriges hållbara tillväxt. Olika regioner står dock inför olika stora utmaningar och behoven av statliga medel för strategiska utvecklingsinsatser skiljer sig därmed åt. De regionala aktörerna har därefter ansvaret för att prioritera användningen av de tilldelade resurserna utifrån länets förutsättningar och regeringens prioriteringar.

Regeringen genomför en översyn av principerna för fördelningen av anslaget 1:1

Regionala tillväxtåtgärder. Översynen har visat att det finns behov av att förändra och förtydliga dels regeringens styrning av medlen, dels befintliga uppföljningssystem. Vid fördelning av medlen kommer en utgångspunkt att vara de strukturella och dynamiska utmaningar som länen står inför. Utmaningarna värderas utifrån indikatorer som mäter gleshet och avstånd, demografi, kompetens, arbetsmarknad, entreprenörskap och företagande, arbetsproduktivitet samt regional dynamik. Vid fördelning av medel kommer även hänsyn att tas till behovet av medfinansiering av EU:s strukturfonder och stödområdestillhörighet för regionala företagsstöd.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2015 för anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 700 000 000 kronor 2016–2022.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används framför allt till olika regionala företagsstöd, projektverksamhet och medfinansiering av olika EU-program. Övervägande delen av de stöd som beslutas inom ramen för anslaget är antingen fleråriga samverkansprojekt med många olika offentliga och privata aktörer eller fleråriga företagsinvesteringar. Medlen betalas ut när kostnader har uppstått. De aktörer som kan fatta beslut om framtida åtaganden mot anslaget har därför små möjligheter att påverka stödets utbetalningstakt. För att verksamheten ska fungera tillfredsställande behövs bemyndigande för att kunna hantera bl.a. senarelagd verksamhet. Regeringen anser därför att det är viktigt att det finns en marginal mellan bemyndigandet och beräknade utestående åtaganden vid årets slut, dvs. en viss buffert i bemyndigandets storlek. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2015 för anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 700 000 000 kronor 2016–2022.

Tabell 2.23 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tusental kronor

	Utfall 2013	Prognos 2014	Förslag 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018–2022
Ingående åtaganden	1 784 434	2 064 475	2 265 920			
Nya åtaganden		1 389 713	1 479 275			
Infriade åtaganden		1 188 268	1 219 403	1 160 730	769 368	595 694
Utestående åtaganden	2 064 475	2 265 920	2 525 792			
Erhållet/förslaget bemyndigande	2 540 000	2 700 000	2 700 000			

Regeringens överväganden

Anslaget föreslås minskas med 4,2 miljoner kronor 2015 för att finansiera ökade utgifter inom anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse med anledning av EU:s territoriella program. Anslaget beräknas minska med motsvarande belopp till och med 2020 för samma ändamål.

Ett nytt regelverk för EU:s sammanhållningspolitik kommer att gälla för perioden 2014–2020. Regeringen uppdrog i januari 2013 åt Tillväxtverket att förbereda uppgiften att vara förvaltande myndighet för åtta regionala strukturfondsprogram och ett nationellt regionalfondsprogram. Genom riksdagens beslut i samband med budgetpropositionen för 2014 tillfördes anslaget 1:4 *Tillväxtverket* under utgiftsområde 24 Näringsliv 19 miljoner kronor årligen under perioden 2014–2020 för att finansiera bl.a. tillkommande uppgifter. Anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* minskar med motsvarande belopp under denna period.

Tabell 2.24 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	1 523 837	1 523 837	1 523 837	1 523 837
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-54 200	-51 200	-51 200	-51 200
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	1 469 637	1 472 637	1 472 637	1 472 637

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 1 469 637 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 1 472 637 000 kronor, 1 472 637 000 kronor respektive 1 472 637 000 kronor.

2.7.2 1:2 Transportbidrag

Tabell 2.25 Anslagsutveckling 1:2 Transportbidrag

Tusental kronor

2013	Utfall	359 741	Anslags- sparande	89 123
2014	Anslag	448 864 ¹	Utgifts- prognos	380 269
2015	Förslag	400 864		
2016	Beräknat	400 864		
2017	Beräknat	400 864		
2018	Beräknat	400 864		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas till utgifter för statsbidrag till regionalt transportbidrag och avser kompensation till företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor och stimulerar till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv.

Regeringens överväganden

Tabell 2.26 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:2 Transportbidrag

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014 ¹	448 864	448 864	448 864	448 864
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-48 000	-48 000	-48 000	-48 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	400 864	400 864	400 864	400 864

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget föreslås en permanent minskning med 48 000 000 kronor från och med 2015 på grund av minskade anslagsbehov utifrån gällande förordning.

Regeringen föreslår att 400 864 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Transportbidrag* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 400 864 000 kronor, 400 864 000 kronor respektive 400 864 000 kronor.

2.7.3 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013

Tabell 2.27 Anslagsutveckling 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013

Tusental kronor

2013	Utfall	1 373 210	Anslags- sparande	50 213
2014	Anslag	947 421 ¹	Utgifts- prognos	992 999
2015	Förslag	589 300		
2016	Beräknat	0		
2017	Beräknat	0		
2018	Beräknat	0		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utbetalningar av medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden för strukturfondsperioden 2007–2013.

Kompletterande information

Från statens budget sker utbetalningarna inom regionala utvecklingsfonden till de åtta regionala strukturfondsprogrammen inom målet för regional konkurrenskraft och sysselsättning, för vilka Tillväxtverket är förvaltande och attesterande myndighet, samt till programmet Sverige–Norge inom målet för territoriellt samarbete, där Länsstyrelsen i Jämtlands län är förvaltande och attesterande myndighet.

Ramen för regionala utvecklingsfonden för programperioden beräknas till ca 8 746 miljoner kronor för de program som redovisas på statens budget. Ramen för de program som redovisas och förvaltas i Sverige men som hanteras utanför statens budget är ca 1 901 miljoner kronor (beloppet avser samtliga deltagande länders EU-medel). Ramen för programmen som redovisas och förvaltas utanför Sverige är ca 9 080 miljoner kronor, inklusive ”European Neighbourhood and Partnership Instrument Kolarctic” (beloppet avser samtliga deltagande länders EU-medel).

Den valutakurs som används vid beräkning av de finansiella ramarna för programperioden 2007–2013 för de program som hanteras inom statens budget styrs av förordning (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder.

Inbetalningarna från Europeiska regionala utvecklingsfonden redovisas på inkomsttitel 6313, *Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2007–2013*.

Utbetalningarna från Europeiska socialfonden redovisas under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Regeringens överväganden

Eventuella mindre slutregleringar av programperioden 2000–2006 kan belasta anslaget.

Tabell 2.28 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2014

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014¹	980 000	980 000	980 000	980 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-877 700	-1 280 000	-1 380 000	-1 380 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	487 000	300 000	400 000	400 000
Förslag/beräknat anslag	589 300	0	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår i höständringsbudgeten att anslaget ska minska med 32 579 000 kronor 2014 för att finansiera ett underskott i den numera avvecklade Myndigheten för utländska investeringar i Sverige.

Regeringen föreslår att 589 300 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2007–2013* för 2015.

2.7.4 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tabell 2.29 Anslagsutveckling 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tusental kronor

2013	Utfall	Anslags-sparande	0
2014	Anslag	20 000 ¹	Utgifts-prognos 19 501
2015	Förslag	241 000	
2016	Beräknat	1 364 000	
2017	Beräknat	1 442 000	
2018	Beräknat	1 430 000	

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2014 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utbetalningar av medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2014–2020. Anslaget får även användas till utbetalningar som avser programmet för Lokalt ledd utveckling med stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden 2014–2020.

Kompletterande information

Från statens budget sker utbetalningarna inom regionala utvecklingsfonden till regionala strukturfondsprogram och ett nationellt program.

Från statens budget sker utbetalningarna inom regionala utvecklingsfonden till strukturfondsprogrammen inom målet för tillväxt och sysselsättning, för vilka Tillväxtverket är förvaltande och attesterande myndighet.

Regeringen beräknar att medlen från regionala utvecklingsfonden kommer att uppgå till totalt cirka ca 7 929 miljoner kronor.

Anslaget kommer även användas till utbetalningar som avser programmet för Lokalt ledd utveckling med stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden 2014–2020. Utgifterna kommer att uppgå till totalt cirka 8,5 miljoner euro under programperioden 2014–2020. Statens jordbruksverk är förvaltande myndighet för detta program.

Ramen för de program som redovisas och förvaltas i Sverige men som hanteras utanför statens budget är ca 2 612 miljoner kronor, inklusive det territoriella programmet Sverige–Norge (beloppet avser samtliga deltagande

länders EU-medel). Ramen för programmen som redovisas och förvaltas utanför Sverige är ca 9 656 miljoner kronor, exklusive ”European Neighbourhood and Partnership Instrument Kolarctic” (beloppet avser samtliga deltagande länders EU-medel). Ramen för ”European Neighbourhood and Partnership Instrument Kolarctic” avses fastställas under senare delen av 2014.

Den valutakurs som används vid beräkning av de finansiella ramarna för programperioden 2014–2020 för de program som hanteras inom statens budget styrs av förordning (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder. Regeringen anser att den valutakurs som används vid omräkning av de finansiella ramarna för strukturfonderna löpande måste analyseras och vid behov revideras för att inte differensen ska bli för stor mellan den verkliga kursen och den kurs som regeringen fastställer i förordningen.

Inbetalningarna från Europeiska regionala utvecklingsfonden redovisas på inkomsttitel 6314 *Bidrag från Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020*.

Utbetalningarna från EU:s andra strukturfond, Europeiska socialfonden, redovisas under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2015 för anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 550 000 000 kronor 2016–2020.

Skälen för regeringens förslag: Verksamheten inom regionalfondsprogrammen omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 3 550 000 000 kronor 2016–2024.

Tabell 2.30 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tusental kronor

	Prognos 2014	Förslag 2015	Beräknat 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018-2020
Ingående åtaganden		600 000			
Nya åtaganden	600 000	3 000 000			
Infriade åtaganden		160 000	1 150 000	1 275 000	1 015 000
Utestående åtaganden	600 000	3 440 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	2 000 000	3 550 000			

Regeringens överväganden**Tabell 2.31 Härledning av anslagsnivån 2015–2018, för 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020**

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018
Anvisat 2014 ¹	20 000	20 000	20 000	20 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	221 000	1 344 000	1 422 000	1 410 000
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	241 000	1 364 000	1 442 000	1 430 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2013 (bet. 2013/14:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att medlen i det territoriella programmet Sverige–Norge ska hanteras utanför statsbudgeten. I och med att förordningen om bestämmelser för stöd från Europeiska regionala utvecklingsfonden till målet Europeiskt territoriellt samarbete beslutades i december 2013 ska stödmottagare inom det territoriala samarbetet för programperioden 2014–2020 omvandla utgifter till euro. Detta innebär bl.a. att ansökan om utbetalning från kommissionen måste göras i euro. Anslaget kommer därför att minska med 6 000 000 kronor för 2015, 36 000 000 kronor för 2016 och 58 000 000 kronor för 2017. Förslaget kommer att innebära att samtliga gränsregionala program ligger utanför statsbudgeten.

Regeringen föreslår att 241 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* för 2015. För 2016, 2017 och 2018 beräknas anslaget till 1 364 000 000 kronor, 1 442 000 000 kronor respektive 1 430 000 000 kronor.